

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

PROMOTION OF SANGHA AFFAIRS ACCORDING TO SANGKHAHAWATTHU 4 IN SANGHA GOVERNMENTAL AREA OF KHON KAEN PROVINCE

PHRA KRITSANA CHANTAKARO (WONG PANSA)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN BUDHISTIC LOCAL GOVERNMENT
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา	:	พระกฤษณะ ฉนฺทกโร
ชื่อปริญญา	:	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	:	การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
ปีพุทธศักราช	:	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....
(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูประยุตสารธรรม, ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ .....
(ดร. ณฐอร เจือจันทร์)

ลิขสิทธิ์ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	Promotion of Sangha Affairs According to Sangkhahawatthu 4 in Sangha Governmental Area of Khon Kaen Province
Student's Name	:	Phra Kritsana Chanthakaro
Degree Sought	:	Master of Political Science
Program	:	Buddhistic Local Government
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phramaha Wiruth Wirojano, Asst. Prof. Dr.

Accepted by the Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Political Science in Buddhistic Local Government Program.

Dean of Social Science Faculty .....
(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Dissertation Committee:
Chairman .....
(Assoc. Prof. Dr. Piyaluk Potiwan)

Member (Advisor) .....
(Phramaha Wiruth Wirojano, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Phrakruprayutsaradham, Dr.)

Member .....
(Phrakrusangkharak Thawee Abhayo, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Dr. Nathaorn Chuachan)

Copyright of the Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.**

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ 3) เพื่อเสนอแนะการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์จำนวน 319 รูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และ LSD.

ผลการวิจัยพบว่า :

1. ประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณูปการ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น คณะสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน พบว่า มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ด้านการปกครอง การปกครองอยู่ในเกณฑ์พอใช้แต่ไม่ถึงกับดี ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง ไม่ถือตัว ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายเดียว ควรเปลี่ยนแปลงการทำงาน ด้านการศาสนศึกษา อยากให้พระ เณร ได้รับการศึกษาเรียนรู้ ทั้งทางโลกและการศึกษาทางธรรม บาลี ควรให้มีครูสอนบาลีในแต่ละอำเภอ ต้องสนับสนุนการเรียนการสอนพระธรรมวินัย ควบคู่กับทางโลก ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้ทุนสำหรับพระ เณร ได้เรียนธรรมบาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ควรมีตัวแทนพระในงาน 6 ด้าน มาดูแลงานแต่ละส่วน ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ควรส่งเสริมให้มากขึ้นเรื่องการ

สนับสนุนเงินทุนการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการอบรบขั้นตอนต่าง ๆ ของกลยุทธวิธีและรูปแบบการเผยแผ่ ควรให้จัดการอบรมศาสนทายาทให้มีคุณภาพมากขึ้น ด้านสาธารณูปการ เรื่องเกี่ยวกับการจัดหาทุนและอุปกรณ์ให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็น ในการพัฒนาควรสนับสนุนให้มากขึ้น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์ควรมีน้ำใจสงเคราะห์ ในแต่ละเขต แบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ส่งเสริมด้านนี้ยกย่องให้ดี

คำสำคัญ: การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์, สังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

Thesis Topic	**: Promotion of Sangha Affairs According to Sangkhahawatthu 4 in Sangha Governmental Area of Khon Kaen Province**
Student's Name	**: Phra Kritsana Chantakaro (Wong Pansa)**
Degree Sought	**: Master of Political Science**
Program	**: Buddhistic Local Government**
Anno Domini	**: 2023**
Advisor	**: Phramaha Wiruth Wirojano, Asst. Prof. Dr.**

The objective of this thesis is as follows: 1) To study the level of promotion of the work of the Sangha according to Sangkahavattu 4. 2) To compare the promotion of the work of the Sangha according to Sangkahavattu 4, classified by age, years in monkhood, level of Dhamma education, and level of secular education. 3) To propose recommendations for promoting the work of the Sangha according to Sangkahavattu 4 in the jurisdiction of the Sangha in Khon Kaen province, using a questionnaire to collect data from a sample group of 319 individuals. The statistical methods used include frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), and the least significant difference (LSD) test.

The research findings are as follows: 1) The Population of the clergy in the Ecclesiastical Administration of Khon Kaen Province Ecclesiastical affairs according to the 4 principles of Sangha 4 overall are promoted to a large extent. In descending order, it was found that the areas with the highest average were government, religious education, public work, Buddhist propagation, welfare education, and the lowest average was public facilities. 2) In comparing the level of promotion of the work of the Sangha according to Sangkahavattu 4 in the jurisdiction of the Sangha in Khon Kaen province, it was found that there are significant differences in the promotion of the work of the Sangha according to Sangkahavattu 4 among different age groups, years in monkhood, level of Dhamma education, and level of secular education, with a statistical significance level of 0.05. 3) Recommendations on the promotion of clergy affairs according to the Sangha 4 principle in the Ecclesiastical Administrative Region of Khon Kaen Province, namely: Administrative aspects Governance is fair but not good. Let them rule regularly, not choose the beloved, often hated. It should be in accuracy and impartiality. It should not be selfish, should not be self-sufficient, should change

the work of religious education. Novice monks are educated and educated both secular and Dhamma education. Pali should have a Barili teacher in each district. Must support the teaching of Dhamma discipline along with the secular way. Welfare education provides scholarships for novice monks to learn Pali Dhamma. There should be representatives of monks in 6 areas to take care of each part of the work to be consistent. More education funding should be encouraged. Buddhist propagation should promote the various stages of strategy and propagation patterns. Should provide more quality religious training for the heirs. Public Facilities More about financing and equipment. In development, more should be encouraged. In terms of public welfare, the clergy should be gracious.

Keywords: Promoting Sangha Activities, Sangkhahawatthu 4

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ และความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนสามารถนำความรู้มาเขียนวิจัยนี้ได้และกรุณาชี้แนะนำทางในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบคุณคณะกรรมการ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยชี้แนะ คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร. ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้ความเมตตา ตลอดถึงอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการเติมเต็มส่วนที่ขาด และคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ทุกท่านที่กล่าวมาได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำองค์ความรู้ ให้บริการ และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยฉบับนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบคุณผู้ปกครองในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบคุณเจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยเรื่องนี้คงจะมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พร้อมกันนี้คงจะเป็นพื้นฐานแห่งความคิดในการทำวิจัยในคราวต่อไปอีกด้วย

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ ครูอาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ แต่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ

พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ฉ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ญ

สารบัญ..... ฎ

สารบัญตาราง..... ฑ

สารบัญแผนภูมิ..... ต

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 3

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย..... 3

1.4 ขอบเขตการวิจัย..... 3

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ..... 4

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริม..... 6

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริม..... 6

2.1.2 ทฤษฎีและลักษณะการส่งเสริม..... 7

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์..... 9

2.2.1 ความหมายของกิจการคณะสงฆ์..... 9

2.2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์..... 12

2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคการกิจการคณะสงฆ์..... 13

2.2.4 ภารกิจหลักในกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน..... 16

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4..... 22

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4..... 22

2.3.2 องค์ประกอบหลักสังคหวัตถุ 4..... 25

2.3.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในพระไตรปิฎก..... 27

2.3.4 ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุ 4..... 28

2.4 พื้นที่ในการวิจัย..... 29

สารบัญ(ต่อ)

2.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่..... 29

2.4.2 ขอบเขตด้านประชากร..... 30

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 30

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 35

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 37

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 37

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง..... 38

3.3 เครื่องมือวิจัย..... 40

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 40

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 41

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล..... 42

3.7 การวัดค่าตัวแปร 43

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 44

3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 44

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 45

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง..... 45

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น..... 47

4.3 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม..... 54

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น..... 74

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 77

5.1 สรุปผลการวิจัย..... 77

5.2 อภิปรายผล..... 86

5.3 ข้อเสนอแนะ..... 90

บรรณานุกรม..... 92

ภาคผนวก..... 97

สารบัญ(ต่อ)

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..... 98
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย . 100
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย..... 104
ภาคผนวก ง แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย..... 108
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
และการคำนวนหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ..... 116
ประวัติผู้วิจัย..... 126

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิด.....	35
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำบล (มหานิกาย).....	39
ตารางที่ 3.2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเขตปกครองเจ้าคณะตำบล (ธรรมยุติกนิกาย).....	39
ตารางที่ 3.3	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	40
ตารางที่ 4.1	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	45
ตารางที่ 4.2	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรษา.....	46
ตารางที่ 4.3	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม.....	46
ตารางที่ 4.4	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ...	47
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น.....	47
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง.....	48
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา.....	49
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	50
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่นด้านสาธารณูปการ..... 52

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์..... 53

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามอายุ..... 55

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน... 55

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ..... 56

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ..... 57

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ..... 57

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามอายุ..... 58

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ..... 59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา..... 60

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน..... 60

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามพรรษา..... 61

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา..... 62

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา..... 62

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา..... 63

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา..... 64

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา..... 64

ตารางที่ 4.27 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม..... 65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน..... 66

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม..... 67

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม..... 67

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม..... 68

ตารางที่ 4.32 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ.. 69

ตารางที่ 4.33 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน..... 69

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 70

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 71

ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 72
ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 73
ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่นด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ..... 73
ตารางที่ 4.40 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น..... 74
ตารางที่ 4.41 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น..... 75

สารบัญแผนภูมิภาพ

หน้า

แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย..... 36

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยกย่องนับถือเป็นสรณะแห่งชีวิตสืบต่อกันมาจึงปรากฏให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนศาสนพิธีและพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนมีพื้นฐานมาจากความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาที่แนบแน่นในสังคมมาโดยตลอด ในด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดระยะเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันและสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อและข้อปฏิบัติสายอื่นทำให้เกิดระบบระเบียบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบแผนของคนไทย (จีรศักดิ์ ปันลำ, 2560)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลักแล้ว คือ การปกครองตามพระธรรมวินัยและให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นถึงปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย โดยกำหนดให้มีมหาเถรสมาคม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับวางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)

การบริหารงานคณะสงฆ์นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะถ้ามีระบบการบริหารจัดการดีพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีมาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ (กรมการศาสนา,2540) การบริหารงานเชิงพุทธเป็นนวัตกรรมที่สร้างมาจากแนวคิดของมนุษย์ที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักดั้งเดิมในการบริหารคน บริหารตน บริหารงานและการนำหลักทฤษฎีสมัยใหม่มาประยุกต์เป็นการสร้างแนวคิดเพราะว่าไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมซึ่งผ่านการทดลอง ทดสอบและนำไปใช้จริง ซึ่งมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมาก ฉะนั้นในหลักของการบริหารเชิงพุทธจึงเป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อบริหารกิจการคณะสงฆ์

ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีข่าวในเชิงลบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ก็ตาม แต่การบริหารจัดการที่เป็นโครงสร้างในระบอบของมหาเถรสมาคมนั้นก็ถือว่าเป็นการบริหารกิจการคณะสงฆ์คิดว่าน่าจะดีที่สุดสำหรับคณะสงฆ์ไทย ถึงแม้ว่าจะมีผู้กล่าวว่าระบบของหารจัดการของมหาเถรสมาคมจะดูล่าช้าหรือดูโบราณแต่ก็ยังต้องใช้แบบนี้ต่อไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพราะฉะนั้นแล้วการบริหารงานเชิงพุทธจึงมีหลักของการบริหารที่นักวิชาการหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้ ต่าง ๆ นานา ดังนี้การบริหารว่า“การบริหาร” หมายถึง การใช้คนอื่นทำงานเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กร (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ที่จะนำทรัพยากรดังกล่าวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้ผลอย่างคุ้มค่า ซึ่งจัดว่าเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการควรให้ความสนใจอย่างจริงจังกับ “การบริหาร” กล่าวคือ เพื่อให้การบริหารของกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อความมั่นคงแห่งคณะสงฆ์ไทย ในขณะเดียวที่คณะสงฆ์ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่แทรกตัวอยู่กับชุมชนทั่วประเทศและทุกระดับทำหน้าที่หล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคมโดยยึดพื้นฐานหลักศาสนาและศีลธรรมทางพุทธ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549)

ปัจจุบันคณะสงฆ์ประสบปัญหาโครงสร้างการปกครอง ปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง สาเหตุปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากปัญหาโครงสร้างการปกครองเพราะคณะสงฆ์ที่ถูกควบคุมโดยรัฐผ่านพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) สาเหตุต่อมาคือการขาดประสิทธิภาพในการปกครองมาจากสาเหตุที่รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่ผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลต่อการปกครองสงฆ์จำนวนมากซึ่งด้อยในประสิทธิภาพการทำงานเพราะชราภาพและยังด้อยความรู้ความสามารถในการปกครองสงฆ์สืบเนื่องจากระบบกลไกคณะสงฆ์ไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปกครองคณะสงฆ์ (พระณรงค์ สังขวิจิตร 2558) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบันมหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่และบทบาทตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แบ่งงานคณะสงฆ์ 6 ด้านคือ 1) การปกครอง 2)การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณะสงเคราะห์จากภารกิจทั้ง 6 ประการนี้ พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีความสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์สังคมตามวิธีทางและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การที่จะทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรคู่ประเทศไทยได้นั้น จะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงและพัฒนาพระพุทธศาสนาได้ (สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557) ดังนั้น พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จึงมีความสำคัญในการที่จะเป็นผู้นำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจเพื่อเป้าหมายความสำเร็จ ประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ของการใช้อิทธิพลหรือกระบวนการ เพื่อให้เขามีความเต็มใจ กระตือรือร้นเพื่อการปฏิบัติจนบรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กร (พระครูใบฎีกาอภิชาต ธมฺมสุทฺโธ, 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการบริหารกิจการงานในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและส่งเสริมควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการ

ก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ โดยทำการศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณะสงเคราะห์อันจะช่วยให้ได้ภาพรวมของการปกครองคณะสงฆ์และนำหลักคำสอนในพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การมีมนุษยสัมพันธ์และการเกื้อกูลกัน ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 อันเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดสุขในการอยู่ร่วมกันโดยยึดหลักการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความปรารถนาดีที่มีต่อกัน เพื่อให้เกิดการเหนี่ยวรั้งจิตใจผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน ก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียว ความสมานสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นฐานข้อมูลและพัฒนาต่อยอดให้ดีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ

1.2.3 เพื่อเสนอแนะการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 คณะสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.2 คณะสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.3 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.3.4 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีขอบเขตขั้นตอนในการศึกษาด้านเนื้อหาดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 อำเภอ

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มหานิกาย 1,229 รูป ธรรมยุติกนิกาย 352 รูป รวมทั้งหมด 1,581 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น บัญชีสำรวจวัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565 จังหวัดขอนแก่น (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2565)

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ ทฤษฎีการส่งเสริม ทฤษฎีกิจการงานคณะสงฆ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดตัวแปรในการศึกษา

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2565 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 6 เดือน

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.5.1 ผลของการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ การรับรู้ความสามารถของตนเอง เจตคติต่อการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ บรรยากาศขององค์กร

1.5.2 ผลของการศึกษาจะได้เป็นข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำผลของการศึกษาไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.5.3 ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในศึกษาการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

1.5.4 ทราบข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการตนเอง รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาปฏิบัติวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จสำเร็จ

1.6.2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานของคณะสงฆ์จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์ และการพระศาสนาที่บัญญัติไวใน พระราชบัญญัติคณะสงฆพ.ศ. 2505 แกไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีทั้งหมด 6 งาน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณะสงเคราะห์ คือ

1) การปกครอง หมายถึง ภารกิจวัด โดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครองดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด หรือในการ

ปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ

2) การศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนธรรม บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรม บาลี สนามหลวงเป็นเลขานุการสอบธรรมบาลีสนามหลวง

3) การเผยแผ่ ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับ ทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

4) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้เป็นประธานบริหารทุนสงเคราะห์จัดตั้งทุนสงเคราะห์มอบ ทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้าง หรือซ่อมแซมอาคาร สถานศึกษา

5) การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือ สังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้ วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น

6) การสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด

1.6.3 สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ได้แก่

1) ทาน ให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้

2) ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำที่น่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน

3) อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

4) สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริม
- 2.1.1 ความหมายของการส่งเสริม
- 2.1.2 ทฤษฎีและลักษณะการส่งเสริม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์
- 2.2.1 ความหมายของกิจการงานคณะสงฆ์
- 2.2.2 ความสำคัญของกิจการงานคณะสงฆ์
- 2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคต่อกิจการงานคณะสงฆ์
- 2.2.4 ภารกิจหลักในการจัดการคณะสงฆ์

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4
- 2.3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4
- 2.3.2 องค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4
- 2.3.3 ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุ 4

2.4 พื้นที่ในการวิจัย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริม

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการส่งเสริมให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงค้นคว้าแนวคิด ความหมายและความสำคัญของการส่งเสริมการปฏิบัติงาน ซึ่งค้นคว้าจากเอกสารของนักวิชาการผู้มีความรู้ความชำนาญไว้หลายท่าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ สกว. (2563) ได้ให้ความหมายว่า ฝ่ายชุมชนและสังคม ซึ่งสนับสนุนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาของพื้นที่ ได้ตรงตามความต้องการของภาคประชาชน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบระดับนโยบาย สร้างกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โดยการใช้ความรู้เป็นเครื่องมือ โดย ความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่หลากหลาย เพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มุ่งสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2560) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริมเป็นหลักปฏิบัติวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานที่จะช่วยให้สถานศึกษานำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จสำเร็จ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวได้มาจากกระบวนการวิจัย ประกอบด้วยประเด็นกลยุทธ์และมาตรการในการดำเนินการตามกลยุทธ์

สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี (2556) ได้ให้ความหมายว่า ประกาศกฎบัตรออตตาวาที่ประเทศแคนาดา ปี 1985 ได้บัญญัติว่า “การส่งเสริมสุขภาพ” หรือ “HEALTH PROMOTION” หมายถึงขบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเองในการบรรลุซึ่งสุขภาวะอันสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจและสังคม บุคคลและกลุ่มบุคคลจะต้องสามารถบ่งบอกและตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนาของตนเอง สามารถตอบสนองต่อปัญหาของตนเองและสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมหรือปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อีกทั้งยังสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ

พระมหาวรเมธ เตชธมฺโม (ดีสุรกุล) (2561) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริม หมายถึงการสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์โดยเฉพาะด้านสาธารณะสงเคราะห์ ของอำเภอแก้งคร้อ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่โดดเด่น

พระอธิการเสงี่ยม ปญฺญวุฑฺโฒ (อินทร์คำ) (2560) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริม หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถเห็นได้เป็นรูปธรรมในลักษณะเกื้อหนุนช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุน

สรุปได้ว่า การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการตนเอง รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาปฏิบัติวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จสำเร็จ

2.1.2 ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมทฤษฎีของนักวิชาการ ได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ดังนี้

นางชนาภา ศรีวิสรณ์ (2560) ได้ให้ทรรศนะว่า การส่งเสริมหรือเสริมสร้าง หมายถึง การเกื้อหนุน สนับสนุน พัฒนาให้ดีขึ้น การฝึกฝนอบรมหรือปฏิบัติในแนวทางที่พัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์และให้เกิดความเจริญดีงาม ทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติและทักษะ

นางสาวพัชรนันท์ ยอดสิน (2560) ได้ให้ทรรศนะว่า การส่งเสริมจัดการศึกษาหมายถึงการสนับสนุนจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีใน5ด้านได้แก่

1. การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในตำบลหมายถึงการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการในการจัดระบบบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการการบริหารงบประมาณและการบริหารทั่วไป

2. การส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากลหมายถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบมีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยภายในท้องถิ่นมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัยครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในตำบลหมายถึงการส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามอัธยาศัยการสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงภายใต้สิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบ ๆ ตัวทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเช่นจากประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้านจากแปลงสาธิตจากศูนย์เรียนรู้ ฯลฯ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน

อัจฉรา พรรณสุชล (2560) ได้ให้ทรรศนะว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หมายถึงการจัดกิจกรรมขึ้นอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมมุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

พระวิทยา อิทธิญาโณ (กางเกตุ) (2561) ได้ให้ทรรศนะว่า การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการระดมทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อเอื้อให้ประชาชน มีขีดความสามารถในการควบคุมปัจจัย ที่จะก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ และพัฒนาให้มีสุขภาพที่ดี ทั้งกาย ใจ และสังคม เพื่อใช้ความมีสุขภาพดีเป็นต้นทุน ในการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดไป การส่งเสริมสุขภาพจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะ ในงานด้านสาธารณสุขเพียงภาคเดียว

พระเศวตฉัตร กิตฺติปณฺโญ (รัตนบุรี) (2560) ได้ให้ทรรศนะว่า กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ กิจกรรมตรวจสุขภาพกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย อาหารและโภชนาการ กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ และการรักษาป้องกัน เป็นต้น

2. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ได้แก่ กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมเข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมให้ความรู้ด้านการจัดการความเครียด เป็นต้น

3. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมสังสรรค์นันทนาการ กิจกรรมเยี่ยมเยียนสมาชิก กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

4. กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การอบรมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ การจัดสภาพที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริม คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริม การสนับสนุน เกื้อหนุน และพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์ และให้เกิดความเจริญดีงาม ทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติและทักษะเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการการคณะสงฆ์

2.2.1 ความหมายของกิจการคณะสงฆ์

พระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินฺโท) (2564) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีพันธกิจหรือภารธุระในการบริหารงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้าน คือ

1. ด้านการปกครอง หมายถึง การบริหารโดยพระสังฆาธิการ ได้แก่ พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้ง ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และสมเด็จพระสังฆราชเพื่อดำเนินการให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ภายใต้การปกครองประพฤติวัตรปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลจารวัตรเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

2. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ได้แก่ แผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญ รวมถึงการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นการจัดการศึกษาในรูปแบบ “ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” “ศูนย์อบรมเด็กก่อน"เกณฑ์ในวัด” “โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด” รวมทั้งการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว เพื่อมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน การสร้าง หรือซ่อมแซมอาคารของสถานศึกษาการจัดตั้งทุนสงเคราะห์ มอบทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา

4. ด้านการเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนในทุก ๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ WebsiteFacebook Line ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมนอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น

5. ด้านสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติ

ของวัด เช่น การสร้างหรือหารปฏิสังขรณ์อุโบสถวิหาร ศาลาการเปรียญกุฏิ อาคารเรียนหอธรรม เมรุ เป็นต้น

6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงทาน จัดสร้างโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัวหรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้นสรุปได้ว่า กิจการคณะสงฆ์ คือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้านด้วยกัน คือ 1. การปกครอง 2. การศึกษา 3. การเผยแผ่ 4. การศึกษาสงเคราะห์ 5. การสาธารณะสงเคราะห์ และ 6. การสาธารณูปการ

พระครูวิบูลสรกิจ (สุพัฒน์พงษ์ สุขวฑฺฒโน) (2560) ได้ให้ความหมายว่า กิจการคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติหรือจะต้องกระทำอันเรียกเป็นหน้าที่ทางการปกครองคณะสงฆ์ประกอบด้วยการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของพระภิกษุ (การปกครองคณะสงฆ์) การศาสนาศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณะสงเคราะห์ซึ่งเป็นกิจการคณะสงฆ์และกิจการ พระศาสนาเป็นงานในหน้าที่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์

พระไพศาล วิสาโล (2546) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นงานที่พระสงฆ์จะต้องมีบทบาทต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่สำคัญมากปัจจุบัน พระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอน และการเผยแผ่พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญาและสูญเสียศรัทธาจากญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้หากระบบการบริหารและปกครองสงฆ์เป็นระบบกำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กัน ก็คือ ระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกลาระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช ส่วนระบบกล่อมเกลาสำหรับผู้ที่ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกลาผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัย โดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกลา การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือ การกล่อมเกลาทั้งในด้านความประพฤติความรู้ความเข้าใจในทางธรรม ให้เจริญงอกงาม

พระมหาวรเมธ เตชธมฺโม (ดีสุรกุล) (2561, ก) ได้ให้ความหมายว่า พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิด เกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนว เดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่น ๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่นใน ตัวตน(อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคม ทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคม ส่วนการละ ตัวตน จะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคม เสียใหม่ แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตน มีฐานะที่ดีอยู่แล้วดังนั้น จึงได้เสนอหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนา ที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการ บริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังนี้

1. ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่ จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย อำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มผู้เก้อ ยาก 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1

2. ในด้านการบริหารพระวินัย ในสมัยมีพระสาวกไม่มากนัก พระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เอง โดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลานะ ช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้ โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเอง

3. ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์ สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักร มีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้มีการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของสังคม ฝ่ายอาณา จักมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาคดีหรืออธิกรณ์ และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมาก

พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม) (2549) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นพระสังฆาธิการ เป็นบุคลากรอันสำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ได้รับมอบหมายจากพุทธบริษัทให้เป็นผู้นำในกิจการด้านต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ความเจริญหรือความเสื่อมของพระพุทธศาสนาจงสัมพันธ์อย่างยิ่งกับคุณภาพของพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ภารกิจของพระสังฆาธิการนั้น นอกจากหน้าที่ตามปกติของพระสงฆ์คือ การสอนธรรมนำปฏิบัติแก่พุทธบริษัทแล้ว ยังมีภารกิจด้านการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาอีก 6 ด้าน กล่าวคือ งานการปกครอง งานการศาสนศึกษา งานการศึกษาสงเคราะห์ งานการเผยแผ่ งานการสาธารณูปการ และงานสาธารณะสงเคราะห์ การบริหารจัดการภาระงานด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นล้วนต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ในด้านนั้น ๆ อย่างเพียงพอจึงจะสำเร็จลุล่วงดังหมายได้

สรุป ดังนั้นกิจการคณะสงฆ์ คือ งานของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์ และการพระศาสนาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

มีทั้งหมด 6 งาน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณะสงเคราะห์

2.2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ ไว้หลายท่าน ดังนี้

พระครูอาทรยติกิจ (2559) ได้อธิบายว่า การปกครองคณะสงฆ์เป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งคณะสงฆ์มีความเจริญรุ่งเรืองจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานนี้เรียกว่าองค์การ ซึ่งองค์การนี้มีอยู่ทั้งในภาครัฐและเอกชน แม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็มีอยู่ด้วย ทั้งที่บทบัญญัติว่าด้วยการคณะสงฆ์ไม่ปรากฏคำนี้อยู่เลย แต่เมื่อว่าโดยลักษณะการปกครอง หรือการดำเนินกิจการคณะสงฆ์แล้วย่อมจัดเป็นองค์การได้ เพราะการปกครองคณะสงฆ์นั้นโดยรูปแบบมีสมเด็จพระสังฆราช ทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก แล้วมีหน่วยบัญชาการคณะสงฆ์หรือศูนย์รวมอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ คือมหาเถรสมาคม นอกจากนั้นมีหน่วยงานย่อยลดหลั่นกันตามสายงาน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และส่วนวัด ทุกหน่วยงานมีความสัมพันธ์กันและเชื่อมโยงเข้าสู่ผู้บัญชาการคณะ

วันชัย พลเมืองดี (2556) ได้อธิบายว่า การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าวางไว้ จากพัฒนาการพระสงฆ์ที่มีมากมายอาจเป็นปัจจัยนำไปสู่ความเสียหายทางพระพุทธศาสนา จึงได้ตรากฎระเบียบที่เรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ถูกตราขึ้นก็เพื่อจะดูแลกิจการคณะสงฆ์ให้เกิดความมั่งคง เพื่อความสะดวกในการเข้าช่วยเหลือดูแลจากฝ่ายราชอาณาจักร โดยได้มอบให้เจ้าคณะสงฆ์ได้ดูแลกันเองเป็นลำดับ

กองแผนงาน (2553) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้ามีระบบบริหารที่ดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการแบ่งงานมอบอำนาจ กระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพราะการบริหารคณะสงฆ์ปัจจุบันมีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารกิจการของคณะสงฆ์ กล่าวคือด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายและสิ่งแวดล้อม

เสาวรถย์ ดีล้วน (2565) ได้อธิบายว่า ปัจจัยด้านการศึกษาทางโลกมีผลต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากที่สุด และสิ่งที่จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองสระบุรีได้รับการยอมรับ พระสังฆาธิการควรมีการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านดังนี้ 1) ด้านการปกครอง ควรมีการปกครองที่เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ระเบียบกฎหมาย และออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด 2) ด้านการศาสนศึกษา ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ตั้งใจเรียน ขยัน อดทนและมีผลการเรียนดี 4) ด้านการเผยแผ่มีการ

ส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ มีการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติ รวมไปถึงอำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่คณะสงฆ์ได้กำหนดไว้

พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิทูร (2557) ได้อธิบายว่า การบริหารกิจการของคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสงฆ์ และการดำรงอยู่ของคณะสงฆ์เป็นการทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่ สืบสานและถ่ายทอด พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนั้นการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยสามารถสร้างศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะพุทธบริษัทอีกด้วย เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธจะต้องหาโอกาสบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการยังมลทินให้ออกไป

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์ คือ การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึงงานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการบริหารพระภิกษุ สามเณรในเขตบริหารปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้คำว่าปกครองแปลว่า การควบคุมดูแล รักษา ควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ท่านควรจะอยู่ ด้วยเหตุผลนี้ พระสังฆาธิการจึงต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคการกิจการคณะสงฆ์

พีระศิลป์ บุญทอง (2561) ได้ให้ทรรศนะว่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์เนื่องจากการบริหารการจัดการในองค์กรของสงฆ์เอง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้าน ร่วมกับคณะพระสังฆาธิการ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหารูปแบบที่เหมาะสมและปรับปรุงระบบบริหารงานของคณะสงฆ์ ซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีข้อกำหนดให้ดำเนินตามนโยบาย หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เดียวกันกรมศาสนา ซึ่งได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการได้แนวคิดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ เพื่อมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามยุคตามสมัย แต่ในทางปฏิบัติจริงดูเหมือนจะยังมีปัญหาอยู่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในภาคใต้นั้นยังเกิดปัญหาด้านการปกครองและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งก็ยังมีการดำเนินงานที่ล่าช้า การจัดกิจกรรมในทางพุทธศาสนาในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการไม่ค่อยเรียบร้อยเป็นสัดส่วน และที่เห็นได้ชัด คือ การขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัดและขัดแย้งกัน ปัญหาเรื่องของอบายมุข สิ่งเสพติดให้โทษ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วย คณะกิจวัตรของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติการยังขาดตกบกพร่อง ผู้นำยังไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควร

พระครูเมตตามงคลวิศิษฏ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร) (2560) ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ (SWOT Analysis) ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีพระธรรมวินัยเป็นกฎระเบียบในการปกครองพระภิกษุสามเณร มีการประชุมพระสังฆาธิการอย่างน้อย 1 เดือน 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระภิกษุสามเณรบางรูปไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยพระ สังฆาธิการบางรูปขาดการเข้าประชุม 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยรัฐบาลและศรัทธาญาติโยมสนับสนุนการอบรมและการ ประชุมของพระสังฆาธิการมีการเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยมีพระธรรมวินัยคอยกำกับ 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดการสนับสนุนการประชุมจากรัฐบาลและหน่วยงานที่ รับผิดชอบระบบการปกครองคณะสงฆ์ภายในวัดไม่มีการปรับเปลี่ยน

2. ด้านการศาสนศึกษา 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีการสอบวัดและประเมินผลการศึกษาทุกปีมีการจัดงบประมาณ สนับสนุนการศาสนศึกษา 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยขาดพระภิกษุสามเณรเรียนและสอบขาดงบประมาณสนับสนุน การศาสนศึกษาภายในวัด 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้าน ศาสนศึกษาสนับสนุน งบประมาณมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรบวชเรียนในพระพุทธศาสนา 4) อุปสรรค(Threats) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบศาสนศึกษาไม่ส่งเสริมการศึกษาของ พระภิกษุสามเณรพระภิกษุสามเณรบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาน้อย

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 1) จุดแข็ง (Strength)ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีทุนทางสังคม และมีการจัดตั้งโรงเรียนวัด 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการบางรูปมีทุนทางสังคมน้อยบางวัดไม่มีการจัดตั้ง โรงเรียนส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการได้รับการสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์จาก พุทธศาสนิกชนและรัฐบาล พระสังฆาธิการทำงานร่วมกับชุมชน 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยโรงเรียนของวัดยังขาดการพัฒนามาตรฐานให้เทียบเท่ากับของ เอกชนพระสังฆาธิการขาดการร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีการส่งเสริมบุคลากรคือพระภิกษุสามเณร จัดอบรมพระนักเทศน์และเผยแผ่ 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการขาดการส่งเสริมบุคลากรด้านการเผยแผ่ไม่มี กิจกรรมภายในวัดที่ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและพุทธศาสนิกชนในการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้เผยแผ่ธรรมทั้งภายในและนอกประเทศจัดตั้งเครือข่ายการเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดบุคลากรที่เป็นหลักด้านการเผยแผ่เครือข่ายด้านการเผยแผ่ พุทธศาสนาไม่เข้มแข็งเพียงพอ

5. ด้านสาธารณูปการ 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการได้ส่งเสริมการใช้สาธารณูปการด้านต่างๆ ให้ภิกษุ สามเณรพระสังฆาธิการประชุมการจัดใช้สาธารณูปการในแต่ละวัด 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยการใช้สาธารณูปการในแต่ละวัดต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขาดการวางแผนการใช้สาธารณูปการให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสาธารณูปการของวัดส่งเสริม การใช้สาธารณูปการภายในวัดพุทธศาสนิกชนส่งเสริมสาธารณูปการให้พระภิกษุสามเณร 4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านสาธารณูปการให้วัดและไม่มี หน่วยงานปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปการ

6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ 1) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการมีการจัดตั้งกองทุนพระสังฆาธิการจัดกิจกรรม สงเคราะห์ชุมชนภายในวัด 2) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบพระสังฆาธิการบางวัดมีการส่งเสริมสาธารณะสงเคราะห์น้อย 3) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยมีหน่วยงานสนับสนุนการสาธารณะสงเคราะห์ร่วมกับ พระสังฆาธิการพระสังฆาธิการทำงานร่วมกับบ้าน และโรงเรียน4) อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วยขาดหน่วยงานสนับสนุนสาธารณะสงเคราะห์ร่วมกับพระสังฆาธิการโรงเรียนและชุมชนทำงานร่วมกับพระสังฆาธิการน้อย

พระมหาจำรัส มุ่งเฝ้ากลาง (2564) ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองเป็นจุดแข็ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานด้านการปกครองเป็นงานที่ พระสังฆาธิการต้องปฏิบัติเป็นลำดับแรกก่อนงานด้านอื่น ๆ เมื่อพระภิกษุที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการระดับต้น ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะผู้นำของวัด โดยมีหน้าที่ดูแลพระภิกษุสามเณรให้มีจริยาวัตรงดงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย และสอดส่องดูแลคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัด ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย บำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

พระมหาจำนงค์สิริวณฺโณ (ผมไผ) (2564) ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.2505 ว่าด้วยเรื่องงานที่พระสังฆาธิการอันพึงกระทำ มี 6 ด้านได้แก่ด้านการปกครองด้านการศาสนศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านการสาธารณะสงเคราะห์และด้านการสาธารณูปการ เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการที่จะต้องขับเคลื่อนและดำเนินการ แต่จะดำเนินการอย่างไรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกจึงจำเป็นต้องประยุกต์หลักการหรือแนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งได้หลักการบริหารไว้อย่างชัดเจน และละมุนละม่อมนำมาใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย และหลักการบริหารที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อจะได้นำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีแต่สร้างคุณูปการให้กับพระพุทธศาสนา และจะทำให้พุทธบริษัททั้ง 4 ทั้งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา ให้รู้เท่า เข้าถึง แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและมีเมตตาธรรมเกื้อกูลต่อสัตว์โลกและเพื่อความหลุดพ้นจากแหล่งความทุกข์นำประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย

พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมฺโม) (2565) ได้ให้ทรรศนะว่า ความคิดเห็นของกลุ่มพระสงฆ์ที่มีต่อสภาพปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจสรุปเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการปกครอง ได้พบปัญหา คือ พระสงฆ์บางรูปไม่เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบ พระสังฆาธิการจำนวนหนึ่งขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. ด้านการศาสนศึกษา ทั้งในด้านพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ได้พบปัญหาในลักษณะคล้ายกัน คือ การขาดแคลนผู้เรียน เพราะพระสงฆ์ตามวัดต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นพระหลวงตา มีอายุมาก บวชมาเพื่อพักผ่อนหรือหาความสงบทางด้านจิตใจ บุคลากรหรือครูผู้ทำการสอนมีอยู่จำนวนน้อย มีวุฒิทางการศึกษาค่อนข้างต่ำ ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จะนำมาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการน้อยมาก ไม่พอเพียง จึงทำให้การดำเนินการจัดการศึกษามีคุณภาพและ

ประสิทธิภาพน้อย 3.ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้พบปัญหา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด มีทั้งหมด จำนวน 8 แห่ง การดำการให้ได้มาตรฐานเป็นไปได้น้อย เพราะวัดขาดงบประมาณสนับสนุนต้องพึ่งพางบประมาณและบุคลากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันวัดหลายแห่งไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพได้ ในที่สุดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดยอมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับไปดำเนินการทั้งหมด 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระธรรมทูตมีทั้งหมด จำนวน 5 รูป มีปัญหา คือ ขาดแคลนพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีการให้ความสำคัญและเสียสละอุทิศตนให้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีจำนวนน้อย 5. ด้านการสาธารณูปการ ได้พบปัญหา คือ การก่อสร้างหรือจัดหาศาสนสถานและศาสนวัตถุในวัด งบประมาณมีอยู่จำนวนน้อย หายาก รัฐให้การสนับสนุนน้อยไม่พอเพียง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดก็ทำได้น้อย วัดหลายแห่งมีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในวัดสกปรก รกรุงรัง ไม่เป็นที่เจริญตาเจริญแก่ผู้พบเห็น6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ที่ผ่านมาภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับพระภิกษุสามเณรที่มีความรุนแรงในเขตปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอชุมพลบุรีไม่ค่อยมี คณะสงฆ์อำเภอชุมพลบุรี ร่วมกับคณะสงฆ์ จังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับราชการ และประชาชน ได้มีการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและทำได้ดีให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมตลอดมา

สรุปว่า ปัญหาอุปสรรคการปกครองของพระสังฆาธิการ ได้แก่ บุคลากร ขาดความรู้ความสามารถ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ต้องมีการฝึกอบรม ให้การส่งเสริมความรู้ความสามารถเพื่ออยู่รอดในสังคมปัจจุบัน งบประมาณวัดได้มาบำรุงวัดทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอด วัสดุ อุปกรณ์ สภาพวัดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำแปลนแผนผังก่อสร้างให้มีระบบที่ดูแล้วเกิดความสบายใจการจัดการ ถ้าบุคคลยังไม่สามารถฝึกฝนอบรมจิตใจให้หลุดพ้นจากความโลภ โกรธ และหลงได้อย่างเด็ดขาดแล้ว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งขึ้น การจัดการควบคุมความประพฤติปฏิบัติของแต่ละคนให้เป็นไปในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎระเบียบจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อส่งเสริมการปกครองที่พึงประสงค์

2.2.4 ภารกิจหลักในกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน

พระครูวิสุทธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร, 2558) ได้กล่าวถึง ภารกิจหลักในการจัดการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ภารกิจหลักในการพัฒนาวัดตามคณะสงฆ์ มีพันธกิจหรือภาระในการพัฒนาวัดงานตามพระราชบัญญัติ การปกครองคณะสงฆ์ (พ.ร.บ.) พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) การส่งเสริมตามภารกิจหลักในการพัฒนาวัดตามคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ

1. การปกครอง
2. การศึกษา
3. การเผยแผ่
4. การศึกษาสงเคราะห์
5. การสาธารณะสงเคราะห์
6. การสาธารณูปการ

พระสังฆาฏิการในแต่ละวัดนอกจากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการพัฒนาวัด กับประชาชนในการจัดองค์กร การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน และการหางบประมาณแล้ว มีความเข้าใจในกิจกรรมการพัฒนาวัดและสนองงานของมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎระเบียบ มติ

และประกาศ ความพร้อมในศักยภาพของวัดในเรื่องการพัฒนาวัดของภารกิจหลักทั้ง 6 ด้าน ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ดังนี้

1. ด้านการปกครอง หมายถึง ภารกิจวัด โดยภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด หรือในการปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือ พระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุได้ทำหน้าที่ปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะผู้ใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตร รวมทั้งการปกครองในกิจกรรมการพัฒนาวัด เป็นต้น

2. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนธรรม – บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรม – บาลี สนามหลวง เป็นเลขานุการ สอบธรรม – บาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือประธานจัดสอบธรรม – บาลี สนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียนในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ภิกษุส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่ภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น

3. ด้านการเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ ภาระกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนที่ได้เข้ามาวัดปฏิบัติธรรม หรือ มุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์ มหาชาติ การจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดงานในวันที่กำหนดเป็นวันสำคัญของไทย (วันขึ้นปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น)

4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรม ของประเทศ ได้แก่ การจัดการศึกษาในรูปแบบ “ศูนย์การศึกษาพระพุทธ-ศาสนาวันอาทิตย์ (หรือวันหยุดอื่น ๆ)” “ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด” “โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด” ภารกิจด้านนี้ ครอบคลุมถึงการที่ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้เป็นประธานบริหารทุนสงเคราะห์จัดตั้งทุนสงเคราะห์มอบ ทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้าง หรือซ่อมแซมอาคาร สถานศึกษา กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ ของภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรม

วินัยที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ทำกิจกรรมคณะสงฆ์ 6 ด้าน ภายในวัด จัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

การจัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดโครงการบวช เนกขัมมจาริณี (ชีพราหมณ์) การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ การจัดพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การจัดให้มีการแสดงธรรมในวันธัมมสวนะ (วันพระ) การจัดส่งพระภิกษุไปสอนศีลธรรมแก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.บ.ต.) เทศบาลเมือง และในเขตพื้นที่” “การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการและประชาชน ” “การอบรมครูจริยธรรมศึกษา” “การส่งเสริม หน่วยเผยแพร่ศีลธรรม” “การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์” “งานพระจริยานิเทศ” “งานพระธรรมทูต” และโครงการต่าง ๆ ที่วัดสามารถจัดได้ตามศักยภาพ กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและนอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น

5. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือ สังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้ วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่ฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้าย หรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทาน การบริจาคทรัพย์ส่วนตัวหรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น (พระธรรมราชานุวัตร, ม.ป.ป.)

6. ด้านสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างพระอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบในการพัฒนาวัด ได้แก่

1) ศาสนบุคคล ได้แก่พระภิกษุสามเณรที่อยู่อาศัยในวัดหรือชุมชนเดียวกันนั้น

2) ศาสนธรรม ได้แก่ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่จะต้องยึดเป็นหลักเสมอในการบริหารจัดการงานวัดนั้น ๆ จะละเลยเสียไม่ได้ซึ่งประกอบด้วย พระธรรมและพระวินัย

3) ศาสนสถาน ได้แก่ ศาสนวัตถุหรือศาสนสมบัติได้แก่วัด และทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

4) ศาสนพิธี ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาและชุมชน อันจัดเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับสังคมทั่วไปนอกจากนี้ท่านยังได้กล่าวถึง กรอบในการพัฒนา ซึ่งจำแนกตามด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครอง พัฒนา โดยที่หลักการปกครองเป็นกิจกรรมภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินสอดส่อง ดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในการปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช กิจกรรมภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตรด้วย

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม โดยที่หลักการศาสนศึกษาเป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรมบาลี แผนสามัญการ อุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรมบาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียนในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม

3. การเผยแผ่ หมายถึง ให้ขยายออกไป ให้ขยายกว้างขวางออกไปโดยที่หลักการเผยแผ่เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุ และโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัด

4. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์สถานภายในวัด โดยที่หลักการดำเนินการสาธารณูปการ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซมการจัดให้มีการดูแลรักษา ถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ ให้เป็นไปด้วยดีการจัดทำบัญชีเสนาสนะสมบัติของวัด

5. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน โดยที่หลักการศึกษาสงเคราะห์เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ

6. การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป โดยที่หลักการสาธารณะสงเคราะห์เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่

ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้การจัดให้มีโรงทาน การบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ประเทศชาติและพระศาสนา

พระครูเมตตามงคลวิศิษฏ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร) (2560) ได้กล่าวว่า สภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ดังนี้

ด้านการปกครอง ได้แก่ มีการจัดทำระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อให้เกิดการบริหารงบการเงินคล่องตัวมี การจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่าง ๆ ภายในวัดมีการเข้าร่วมประชุมพระสังฆาธิการตามวาระที่ผู้บัญชาเหนือตนจัดให้มีการประชุม

ด้านการศาสนศึกษาได้แก่ มีการจัดสรรรางวัลให้นักเรียนที่สอบได้ตามโอกาส เช่น สอบได้บาลีนักธรรม อื่น ๆ มีการให้รางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลีและแผนกสามัญให้มีขวัญกำลังใจ มีการจัดสรรงบทางการเงินให้กับการเรียนการสอนนักธรรม บาลีและปริยัติอย่างทั่วถึง

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้แก่ มีการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความ เดือดร้อนมีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นมีการจัดตั้งหรือสนับสนุนโรงเรียน อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการจัดให้มี พระธรรมทูตหรือธรรมจาริกอบรมสั่งสอนแก่ชาวบ้านมีการจัดตั้งหรือสนับสนุนโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์

ด้านการสาธารณูปการได้แก่ มีการจัดสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำ ไฟฟ้า ข้าวของเครื่องใช้ต่างมีการ วางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดอย่างเป็นระบบมีการช่วยกันดูแลศาสนสถานอยู่ตลอดเวลา

ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ได้แก่ มีการจัดทำถนนภายนอกวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมาระหว่างวัดกับ ชุมมีการให้ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อช่วยงานสังคมมีการดำเนินการก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านที่ เข้ามาทำบุญในวัด เช่น ศาลาพักร้อน ที่จอดรถ ที่ปฏิบัติธรรม ห้องน้ำ เป็นต้น

พิมพ์ลภัส นัสบุสย์ (2565) ได้กล่าวว่า สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายมีกรอบการบริหารงาน 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณะสงเคราะห์ ซึ่งมีการบริหารจัดการกิจการงานด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่ในการทำงานนั้นยังคงขาดประสิทธิภาพในงานดำเนินงานซึ่งมี 4 ประเด็นปัญหาที่เห็นได้ชัด ดังนี้ 1) ปัญหาการทำงานไม่ต่อเนื่องขาดการติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม 2) ขาดการประสานงานจากบุคคล และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อมีแนวทางการบริหาร

ในทิศทางเดียวกัน และ 4) ขาดการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากปัญหาที่พบเหล่านี้จึงได้มีการนำเอาหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ในการแก้ปัญหา

สนอง ธัญญานนท์ และคณะ (2564) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรีคณะสงฆ์เพชรบุรีได้ดำเนินการตามภารกิจทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครองการเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณะสงเคราะห์ และการสร้างพุทธมณฑลเพชรบุรี ทุกด้านได้ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน โดยได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปอย่างมีรูปธรรมชัดเจน ทั้งนี้ได้ใช้การขับเคลื่อนตามลำดับการบังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละด้านสำเร็จมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยยึดหลักธรรมคำสอนตามพระธรรมวินัย และกฎหมายต่าง ๆซึ่งต้องแต่งตั้งคณะผู้ดำเนินงานตามลักษณะงาน ให้ขับเคลื่อนเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพของบริบทแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ต้องเป็นตามหลักธรรมวินัย โดยใช้พระสงฆ์ระดับผู้ปกครองมีส่วนร่วมในความคิดเห็นและตัดสินใจ จะทำให้แก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์มากขึ้นต้องดำเนินการตามความเหมาะสมของพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน ซึ่งคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีได้ปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนถูกต้อง ตามพระธรรมวินัยและเป้าหมายองค์กรโดยยึดโยงกับภารกิจ 6+1 ด้าน อย่างไรก็ตาม บทบาทมีความชัดเจนตามการปกครองจากเจ้าคณะภาคลงไปถึงเจ้าอาวาส ภายใต้การปกครองตามระดับคำสั่งปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสงฆ์ อยู่ในกฎระเบียบของผู้บังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วยดี ซึ่งก็คือหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายตามลำดับขั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้ปกครองระดับนั้น ๆ ซึ่งควรดำเนินการตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ตามอำนาจหน้าที่ ที่ได้รับทั้งด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ทั้งนี้ต้องสร้างการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง การเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากรทุกระดับทั้งผู้ปกครองและผู้ปฏิบัติการทั้งนี้คณะสงฆ์ทุกระดับต้องสนับสนุนกิจกรรมที่ภาคประชาชนเสนอซึ่งต้องไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและศิลาจารวัตรของสมณะสงฆ์

สรุปได้ว่า คณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน นอกจากจะบริหารจัดการงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์ทุกระดับชั้น จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง และมีความเสียสละ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ คุณประโยชน์ โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ปรับใช้ให้สอดคล้องกับยุคสมัย สภาพแวดล้อมของวัดของตน ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีงาม แก่พระสังฆาธิการรุ่นต่อ ๆ ไป ได้เก่งและดีมีความตั้งใจในการที่จะลด ละ เลิก ในส่วนไม่ดี โดยกระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมและมีคุณสมบัติความดีพร้อม รู้โลกรู้ธรรม รู้จักประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านความประพฤติปฏิบัติดีงาม ทางกาย วาจา ใจ มีจริยาสัมมาปฏิบัติการเสียสละทุ่มเทกายใจ เพื่อบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เต็มกำลังความรู้ ความสามารถเพื่อดำรงไว้ซึ่งพระศาสนา

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์ หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ ซึ่งมีนักปราชญ์ได้ศึกษาไว้ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546) กล่าวอธิบายไว้ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีหลักการสงเคราะห์ 4 คือ

1. ทาน หรือการให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน

2. ปิยวาจา หรือ เปยฺยวัชชะ วาจาเป็นที่รักวาจาดูดดื่มน้ำใจหรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ ความสุภาพ อ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลาย และเสมอในทุกข์สุขโดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรม

พระไตรปิฎกภาษาไทย (2549) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกันไว้มี 4 ประการนี้ สังคหวัตถุ 4 ประการคืออะไรบ้าง คือ

1. ทาน การแบ่งปัน
2. เปยยวัชชะ การเจรจาถ้อยคำน่ารัก
3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์
4. สมานัตตตา ความมีตนสม่ำเสมอ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุมี 4 ประการนี้แล

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) (2528) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกัน อย่างวิเศษแท้

คูณ โทขันธ์ (2537) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เป็นหลักผูกใจคนเป็นเหมือนมนต์รัก มนต์เสน่ห์หา เมตตา มหานิยม

บุญสิริ ชวลิตธารง (2529) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน

สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร์ (2550) สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์ หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์

อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้ มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ 2 อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทาน ให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

2. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจาน่ารัก พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้ว ต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้ว ยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

3. อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์แก่คนอื่น เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

4. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้งหรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยาแรกคบเป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) (2544) กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 นี้ พระพุทธเจ้าทรงอุปมาเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความสุขความเจริญในโลก เพราะสังคมของมนุษย์เราจำเป็นต้องอิงอาศัยธรรมะทั้งสี่ประการนี้ ทรงชี้อีกมุมที่ตรงกันข้ามว่า ถ้าหากว่าสังคมปราศจากเสียซึ่งธรรมทั้งสี่ประการแล้ว แม้มารดา บิดา ก็จะไม่ได้รับการนับถือบูชาจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ไม่ได้เลย จึงเรียกว่าธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ก็มีอยู่ 2 ฝ่าย คือ อามิสสังคหะ คือ สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของธัมมสังคหะ คือ สงเคราะห์โดยธรรม ถ้าเรามองในแง่ของคนที่แสวงหาที่พึ่ง สิ่งนี้ก็เป็นการสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานของคน เช่น ต้องการความรักและได้รับความรักความอบอุ่น ความปลอดภัย ต้องการที่พึ่งพำนักอาศัย ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือว่าต้องการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ก็ต้องมีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว หลักที่จะให้เกิดการยึดเหนี่ยวทางใจกันขึ้น มาสรุปรวมอยู่ที่สังคหวัตถุ แม้แต่แนวคิดการแสวงหาเครื่องรางของขลังที่ชาวบ้านเขาแสวงหากัน แนวของพระเครื่องนั้น คือ เมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งหลายได้องค์ธรรมทั้งสี่ประการนี้ คือ

1. ทาน การให้ เป็นลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ การให้มีอยู่ 2 อย่างใหญ่ ๆ คือ

1.1 การให้ด้วยจิตคิดอนุเคราะห์ หมายถึงว่าการอนุเคราะห์ การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยอัธยาศัยไมตรีโอบอ้อมอารีต่อบุคคลเหล่านั้น เขาประสบความเดือดร้อน ความขาดแคลน ก็สงเคราะห์เขาเท่าที่จะสงเคราะห์กันได้ และบางคราวเป็นเรื่องของอัธยาศัยไมตรีในทำนองที่แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงกันมีของอะไรก็แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ เป็นการสร้างอัธยาศัยไมตรีอย่างที่คนไทยเราถือว่า “รั้วคนดีกว่ารั้วสังกะสี รั้วเหล็ก กำแพง” อย่างบ้านในชนบทเห็นได้ชัดมาก ถ้าไม่มีหนอนบ่อนไส้ ไม่มีใครสามารถขโมยได้ เพราะถึงขโมยก็ออกไปนอกหมู่บ้านไม่ได้ ประเดี๋ยวก็จับได้ นี้คือลักษณะโครงสร้างสังคมไทยที่เรานิยมเอาธรรมะไปสั่งสอนกันมา

ก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาดี ความหวังดีต่อกันว่า “เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี” การอนุเคราะห์ คือ แสดงความมีน้ำใจ และการสงเคราะห์ให้ในกรณีที่เขาขาดแคลน เราก็สงเคราะห์เขา

1.2 การให้เพื่อบูชาคุณความดี เช่น การทำบุญตักบาตร การให้อาหารให้เสื้อผ้าแก่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ในวันตรุษสงกรานต์ การเสียภาษีให้แก่รัฐ เหล่านี้เป็นการให้ด้วยสำนึกถึงคุณความดี การให้ก็เป็นการปฏิบัติธรรมะเหมือนกัน อย่าลืมว่า ขอบข่ายของการให้พอถึงจุดหนึ่งเมื่อเราเป็นพวกเดียวกับเขาแล้ว หนักนิดเบาหน่อยก็ทนกันไปกลายเป็น “อภัยทาน” คือ การให้อภัย เมื่ออภัยกันได้ก็เข้าอกเข้าใจกัน ต่อมาก็กลายเป็น “ธรรมทาน” คือ จะพัฒนาไปจากจุดที่วัตถุทาน แต่มาถึงจุดหนึ่งสามารถว่ากล่าวตักเตือนกันได้ อย่างคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่นชนบท ท่านสามารถจะดุด่าเด็กที่เหมือนกับลูกหลานของท่านได้ เวลามีปัญหากรณีพิพาทอะไร ท่านผู้นี้ไปพูด บางทีก็เลิกแล้วต่อกันได้ นี่เพราะอะไร เพราะท่านผู้นี้ได้สร้างสมบารมีด้วยการสงเคราะห์ในเชิงวัตถุธรรมมาก่อน มีการให้อภัยในความผิดพลาดบกพร่อง อยู่ในฐานะที่ว่าตักเตือนกันได้ คนเรากว่าจะปรับตัวขึ้นมาอยู่ในจุดนี้ได้ก็ต้องใช้เวลาสร้างบารมีพอสมควร หลวงพ่อบางองค์ในต่างจังหวัด มีการมีงานภายในวัด ตำรวจไม่ต้องมาตรวจการณ์ ไม่ต้องมาทำอะไร หลวงพ่ออยู่องค์เดียวใครไม่กล้าทำอะไรหรอก จะไปก่อเรื่องก่อราวขึ้นไม่ได้ อย่างนี้หลวงพ่อต้องมีบารมีอยู่มากจนเด็ก ๆ เรียกหลวงปู่หมดแล้ว ฉะนั้นสมภารในต่างจังหวัดจึงจำเป็นจะต้องเป็นพระแก่ ๆ เพราะเป็นเรื่องของบารมี ถ้าไม่มีบารมีเราทำงานไม่ได้ อยู่เป็นหลวงปู่แล้วสามารถที่จะควบคุมอะไรใครก็ได้

2. ปิยวาจา เจรจาที่อ่อนหวาน ตรงกันข้ามกับคำหยาบแต่ในเชิงปฏิบัติแล้ว ปิยวาจา คือ เจรจาถ้อยคำอันเป็นที่รัก วาจาเป็นที่รักผู้กล่าวด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ซึ่งบางครั้งอาจเป็นคำดุ คำตักเตือนก็ได้ แต่ถ้าหากว่าพูดด้วยความรัก หวังดีปรารถนาดี ถือว่าเป็นธรรมเครื่องสงเคราะห์กัน ถ้าหากอัธยาศัยเริ่มมีความรัก ความปรารถนาดีต่อไปจะกระจายตัวไปเอง คือ จะพูดคำสัตย์ คำจริงเอง จะไม่ยุยงให้คนเหล่านั้นเขาแตกแยกกันเพราะรัก หวังดีต่อเขาจะพูดเฉพาะเรื่องที่มีประโยชน์ มันก็จะกระจายตัวเอง เป็นวจีสุจริตครบทั้งสี่ แต่เริ่มที่ปิยวาจา คือ วาจาอันเกิดจากใจที่มีความรักและหวังดี ปิยวาจาบางครั้งถ้อยคำอาจไม่ไพเราะ ไม่อ่อนหวาน หากพูดด้วยความปรารถนาดี หวังดี ยังอยู่ในขอบข่ายของปิยวาจา

3. อัตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น จะเห็นว่ามีทั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ก็ช่วยเหลือขวนขวายในกิจการงาน อย่างในบ้านในเมืองเรา เราก็ช่วยเหลือกัน ไถนาก็ช่วยเหลือกันไถนา มีกิจการอะไรก็ตาม เช่น ปลูกบ้านต่างจังหวัดบ้านหลังหนึ่งขนาด 2 - 3 ห้อง ปลูกไม่กี่วันก็เสร็จ เพราะมาช่วยเหลือกัน นี้เรียกว่าประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยกันด้วยวาจาคือ พูดในทางที่เสริมสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แนะนำชี้แจงแสดงเหตุผล การกระทำบางอย่างต้องคิดใจเขาใจเรา เช่น อยู่ใกล้เคียงเพื่อนคนหนึ่งต้องการจะอ่านหนังสือเราเขย่าวิทยุเสียงลั่น ไม่เป็นอัตถจริยา เพราะทำลายประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่งที่เขาจะพึงได้ ข้อนี้ชั้นของวินัย มีวินัยบางข้อเสริมอัตถจริยา เช่น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังท่องปาฏิโมกข์อยู่ เราไปชวนคุย เป็นการทำลายประโยชน์ท่านก็ปรับเป็นอาบัติปาจิตตีย์ นั้นคือ สอนให้ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เกื้อกูลกันในบางครั้งบางคราว เราไม่สามารถจะทำได้ แต่อย่าถึงกับไปทำลายประโยชน์เขา เช่น เราช่วยเหลือเขาไม่ได้ แต่อย่าถึงกับไปทำลายประโยชน์ของเขาอย่างนี้พออยู่กันภายในสังคมได้อย่าลืมว่า ตัวประโยชน์ที่มักจะพูดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย การกระทำอะไรต้องมุ่ง

ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับการกระทำเหล่านั้น เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่คนอื่นก็กระทำเช่น ช่วยสร้างสะพานบ้าง ชวนกันขุดถนน ขุดลอกคูคลองบ้าง ล้วนเป็นคุณความดีที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางใจให้คนอื่นเขาเกิดความนิยมนับถือ นี่เป็นอัตถจริยา คือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งประพฤติดีเพียงฝ่ายเดียว แต่ทุกคนก็ต้องประพฤติให้เป็นประโยชน์ต่อกัน 4. สมานัตตตา ความมีตนสม่ำเสมอ ไม่ถือตัว ได้แก่การวางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเป็นไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ 3 วันดี 4 วันร้าย กำหนดทิศทางลมไม่ค่อยถูกว่าจะเอาอย่างไงกันแน่ อีกหนึ่งอย่าง คือ ไม่ลืมตน เช่น เคยเป็นเพื่อนเป็นฝูงกันมาพอได้ดี หน่อยก็ลืมเพื่อน ต้องแสดงอัธยาศัยไมตรีให้ปกติ แม้คนไม่ชอบพูดชอบคุยอะไรก็ต้องทักทายปราศรัย เรื่องที่ออกจะปฏิบัติยาก ดูนิทานเปรียบเทียบออกจะฟังง่าย บางเรื่องเป็นการยอมรับนับถือฐานะกัน อย่างสหาย 3 คน เป็นขอทาน คนหนึ่งราชรถมาเกย ได้เป็นพระราชา อีกคนหนึ่งคิดว่าเพื่อนเราเป็นพระราชาก็แบ่ง แต่งตัวขอทานเข้าไป อันนี้เป็นการไม่ให้เกียรติ ไม่ยกย่องเพื่อนในฐานะที่ชอบที่ควร เพื่อนก็ให้เงินหน่อยหนึ่งแล้วไล่ออกจากเมืองไปเลย อีกคนหนึ่งนับถือว่าเพื่อนก็คือเพื่อน แต่ในที่ต่อสาธารณชนก็ต้องวางตัวให้ความเคารพนับถือตามสมควรแก่ฐานะของเพื่อน นี้คือ เป็นหลักของสมานัตตตาวางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ตนเป็นไม่ใช่ว่าพอมีสมานัตตตาแล้วสมภารจะลงเล่นกับลูกวัด คือ ต้องวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ อีกประการหนึ่งก็คือ ไม่ถือตัวเกินไป เวลาได้ดีไม่หลงตัว ลืมตน คางคกขึ้นวอ มะพร้าวตื่นตก ยาจกตื่นมี ขี้ข้าได้ดี ที่โบราณพูดว่า คางคกขึ้นวอ คือ ถ้าทำอะไร ๆ มันเกิน ๆ ไปก็เสียหลักของ สมานัตตตา แทนที่คนจะเกิดความนับถือ กลับไม่พอใจชิงชังเอาได้

หลักทั้งสี่ประการนี้เป็นการปฏิบัติของคน แต่ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งเป็น ทุกฝ่ายต้องแสดงออกซึ่งอัธยาศัยเหล่านั้น เช่น เพื่อนกันก็ต้องเสมอต้นเสมอปลาย แสดงความเป็นกัลยาณมิตร แม้ในยามวิบัติก็ไม่ทอดทิ้งกัน หลักของสมานัตตตา คือ มีตนเสมอ แต่ต้องไม่วางตัวต่ำเกินไป เพื่อต้องการให้คนอื่นเขาเห็นว่าเราไม่ถือเนื้อถือตัวเล่นหัวจนไม่เป็นเวลา วางตัวสูงเกินไปก็เสียคุณธรรมทั้งสี่ประการนี้ มีในบุคคลใดก็ตาม จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้ก่อให้เกิดความเคารพ ความรัก ความนับถือต่อกันและกัน เป็นเหมือนพาหนะที่จะนำพาคนไปสู่ความสุขความเจริญที่ต้องการได้ เป็นจุดยืนเหนี่ยวทางใจ ภายในจากครอบครัวเป็นต้นไปจนถึงสังคมคนกลายเป็นพระเครื่อง 4 องค์ ที่ก่อให้เกิดผลทางเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี และแคล้วคลาดแท้ ๆ ทั้งเป็นพุทธวิธีครองใจคน เป็นจุดที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ได้แก่ 1) ทานให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ 2) ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำที่น่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน 3) อัตถจริยาประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและ 4) สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว

2.3.2 องค์ประกอบหลักสังคหวัตถุ 4

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4 จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4 ไว้ดังนี้

อรอนงค์ มหามิตร (2554) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ โดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น 2 ศัพท์ คือ สังคห 1 วัตถุ 1 สังคห แปลเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์มี

ความหมายว่า ช่วยเหลือ อุดหนุน วัตถุ ในที่นี้หมายความว่า เรื่อง เมื่อนำคำศัพท์ทั้ง 2 คำมารวมกัน จะมีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือ จะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้างมี 4 อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครูอาจารย์ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ 2 อย่าง คือ อามิสทานเป็นการให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทานเป็นการให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

2. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจาน่ารัก พูดจา ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้ว ต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังและยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

3. อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์แก่คนอื่น

4. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว หมายความว่า มีจิตใจคงเส้นคงวา ต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้ง หรือรังเกียจเห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยา แรกคบเป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

ภัชลดา สุวรรณนวล และคณะ (2564) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั่วไปเป็นการปลูกไมตรีเติมน้ำใจต่อกันทำให้สังคมเป็นสุข ดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสัจธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเองและทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริงธรรมะของพระพุทธองค์เป็นความรู้อันบริสุทธิ์เป็นธรรมโอสถขนานเอกที่สามารถเยียวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภความโกรธความหลงเพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์มีอานุภาพและเกิดเป็นความเมตตากรุณาปรานีมีแต่ความรักความปรารถนาดีต่อกัน การที่เรามาอยู่ร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นนั้นต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงได้ให้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุขคือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา

ไสว มาลาทอง (2552) ได้กล่าวว่า หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นไม่ตระหนี่ถี่เหนียวไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมบไม่เห็นแก่ตัวเราควรคำนึงอยู่เสมอว่าทรัพย์สิ่งของที่เรามาหาได้มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้ 2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าได้ทรงให้

ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่งเพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้เว้นจากการพูดเท็จเว้นจากการพูดส่อเสียดเว้นจากการพูดคำหยาบเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ 3. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น 4. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วยสรุปสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสาน หมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน ดังนั้นจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการชุมชนได้ทั้ง 4 ประการ คือ ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกันทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ และแบ่งปันน้ำใจบุคคลในหมู่ชนที่อยู่ร่วมกันเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ปิยวาจา พูดจากันด้วยถ้อยคำสุภาพ

สรุปได้ว่า จากองค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4 ดังกล่าว หมายถึง เป็นธรรมยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชน ไว้สามัคคี มีข้อธรรม 4 ข้อ ประกอบด้วย ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ วาจาอันเป็นที่รัก อัตถจริยา คือการประพฤติ
ประโยชน์ สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอหรือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ผู้ปฏิบัติงานควรยึดหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 เพื่อการประยุกต์ใช้กับการทำงาน

2.3.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในพระไตรปิฎก

ได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษาเพื่อการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546,ข) ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีหลักการสงเคราะห์ประกอบด้วยธรรม 4 ประการดังนี้

1. ทาน คือ การให้หมายถึง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง การมีวาจาเป็นที่รัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอ หมายถึง ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรุณา

สรุปได้ว่า จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถได้ประเด็นสำคัญว่าหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชน ไว้สามัคคี มีข้อธรรม 4 ข้อ ประกอบด้วย ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ วาจาอันเป็นที่รัก อัตถจริยา คือการประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอหรือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ผู้ปฏิบัติงานควรยึดหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 เพื่อการประยุกต์ใช้กับการทำงาน

2.3.4 ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุ 4

พระครูประดิษฐ์สมณคุณ (2552) ได้กล่าวถึง สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคม ให้มีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการผูกมิตรไมตรี ระหว่างกัน สังคหวัตถุ 4 เป็นเสมือนยานพาหนะที่จะนามนุษย์ไปสู่ความสุขความเจริญ สังคมของมนุษย์ประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมีทั้งคนดีและคนไม่ดี มีทั้งคนที่ร่ำรวยและยากจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัย สังคหวัตถุ4 เป็นเครื่องยึดเหนียวบุคคลแต่ละคนให้มีความผูกพันกัน เพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ในความสงบและได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น พระพุทธองค์ทรงชี้แนะไว้ว่าถ้าสังคมใดปราศจากสังคหวัตถุ 4 แล้ว สังคมนั้นก็จะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สันติสุข ด้วยเหตุดังกล่าวพุทธศาสนิกชนจึงทำความเข้าใจเรื่องสังคหวัตถุ 4 ให้ถ่องแท้ดังต่อไปนี้

ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือให้ปันสิ่งของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้แต่ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราไม่เป็นคนละโมบ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เราหามาได้ไม่ใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนาติดตัวไปได้ การเสียสละ การบริจาคท่านต่อกัน

ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะกับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น กิจการงานธุระต่าง ๆ อาจประสบกับความล้มเหลว ถ้าหากไม่ใช้ปิยวาจาในการติดต่อสื่อสารกันและนัยเดียวกันบุคคลก็อาจประความสำเร็จในหน้าที่การงาน ถ้ารู้จักใช้ปิยวาจาดังคำพังเพยที่ว่า "พูดดีเป็นศรีแก่ตัว"

อัตถจริยา คือประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับคนอื่น ด้วยการปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้มีความประพฤติชอบทางกาย เรียกว่า "กายสุจริต"

สมานัตตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมขอนี้จะช่วยให้เราเป็นคนที่จิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

เราสามารถนาหลักธรรมดังกล่าวนั้นมาใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตได้ซึ่งก็จะทำให้เรานั้นสามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจ หรือครองใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดีหลักอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถใช้เป็นตัวแบบแผนในการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้ประเด็นสำคัญว่าประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคม ให้มีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการผูกมิตรไมตรี เพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ในความสงบและได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ภัชลดา สุวรรณนวล และคณะ (2564,ข) ได้กล่าวถึง สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสาน หมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน ดังนั้นจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการชุมชนได้ทั้ง 4 ประการ คือ ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกันทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ และแบ่งปันน้ำใจบุคคลในหมู่ชนที่อยู่ร่วมกันเป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ปิยวาจา พูดจากันด้วยถ้อยคำสุภาพ พูดด้วยจิตที่ปรารถนารู้จักกาลเวลาในการพูดอย่างเหมาะสม และรู้จักการใช้คำพูด เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน อัตถจริยา มีการช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ เพื่อน

มนุษย์ด้วยกัน ได้แก่การสงเคราะห์เกื้อกูลกันของบุคคลในชุมชนเดียวกัน เช่น การช่วยเหลือการงาน แบ่งเบาภาระของกันและกันและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่กลุ่มชุมชนของตน สมานัตตตา โดยวางตนเสมอต้นเสมอปลายทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ซึ่งหลักธรรมดังกล่าว ทำให้ผู้คนในชุมชนเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั้นเอง

สามารถ บุญรัตน์ (2561) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุเป็นจุดเริ่มของความผูกพันในระดับสังคมและองค์กรที่ผู้นำการบริหารจำเป็นจะต้องให้ความใส่ใจ และตระหนักถึงการบริหารความเสี่ยงเรื่องบุคลากรที่สำคัญอย่างน้อยที่สุดเป็นเครื่องรับประกันได้ว่าความขัดแย้งในองค์กรจะเป็นไปเพื่อการพัฒนามิใช่เป็นไปเพื่อการทำลายองค์กร วัฒนธรรมการสร้างสุข จะต้องถูกนิยามภายใต้บริบทที่ควรจะเป็นและกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์การสร้างความผูกพันได้มากกว่าหลักธรรมอื่น ๆ ถึงแม้มีความเกี่ยวข้องก็ตาม ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่พระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคมให้มีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการผูกมิตรไมตรี ระหว่างกันให้มีความสามัคคีกัน ดังนั้นจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการชุมชนได้ทั้ง 4 ประการ คือ ทานการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกัน ปิยวาจา พูดจากันด้วยถ้อยคำสุภาพ อัตถจริยามีการช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น สมานัตตตา โดยวางตนเสมอต้นเสมอปลายทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

2.4 พื้นที่ในการวิจัย

2.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น – ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (อินเทอร์เน็ต,2022) จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 445 กิโลเมตร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101-103 องศาตะวันออก มีพื้นที่ 10,880 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศตะวันออก	ติดกับ	จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดกับ	จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดกับ	จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดขอนแก่น มีสภาพพื้นที่ทั้งหมดลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกและทิศใต้ โดยสามารถแบ่งสภาพพื้นที่ออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. บริเวณที่สูงทางด้านตะวันตก เริ่มตั้งแต่อำเภอภูผาม่าน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นเขาหินปูนตะปุ่มตะป่ำ เช่น ภูผักหนาม ภูซำดีหมี เป็นต้น สลับกับพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยที่มีระดับความสูงประมาณ 250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จากนั้นพื้นที่จะมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอน

ลาดไปทางอำเภอสีชมพู อำเภอชุมแพ และอำเภอหนองเรือ ที่มีระดับความสูงประมาณ 200-240 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีภูเขารูปแอ่ง หรือภูเวียงวางตัวอยู่ติดอำเภอภูเวียง

2. บริเวณที่สูงตอนกลางและด้านเหนือ สภาพพื้นที่เป็นเทือกเขาของภูเก้า ภูเม็ง ภูพานคำ เป็นแนวขวางมาจากด้านเหนือ แล้ววกลงมาทางตะวันตกเฉียงใต้ โดยไหล่เขาด้านนอกมีความสูงและลาดชันมาก มีความสูงประมาณ 300-660 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนไหล่เขาด้านในมีความลาดชันน้อย มีระดับความสูงประมาณ 220-250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่นี้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอกระนวน อำเภอเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง อำเภออุบลรัตน์ อำเภอบ้านฝาง และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย

3. บริเวณแอ่งโคราช ครอบคลุมพื้นที่ทางด้านใต้จังหวัด สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงประมาณ 150-200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีบางส่วนเป็นเนินที่มีระดับความสูงประมาณ 170-250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และลาดต่ำไปหาที่ราบลุ่มที่ขนานกับลำน้ำชี ซึ่งมีความสูงประมาณ 130-150 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่บริเวณนี้ได้แก่ ด้านใต้อำเภอกระนวน อำเภอน้ำพอง อำเภอเมือง อำเภอพระยืน อำเภอมัญจาคีรี แล้วพื้นที่จะลาดชันขึ้นไปทางตะวันออก เป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดมีความสูงประมาณ 200-250 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และค่อนข้างราบ มีความสูงประมาณ 170 -180 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่อำเภอชนบท อำเภอบ้านไผ่ อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ อำเภอพล อำเภอหนองสองห้อง อำเภอเปือยน้อย กิ่งอำเภอบ้านแฮด และกิ่งอำเภอโนนศิลา

2.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชากรคณะสงฆ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนทั้งหมด 8,650 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น บัญชีสำรวจวัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565 จังหวัดขอนแก่น (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2565)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ได้มีผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระมหาชุติพงศ์ คงกาจธัญกรณ์ (สิริวิชโย) และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 เมื่อพิจารณาในรายด้านโดยเรียงลดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านการสาธารณะสงเคราะห์อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ด้านการสาธารณูปการและด้านการปกครองอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ด้านการเผยแผ่อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ด้านการศาสนศึกษาอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 การดำเนินการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการสาธารณะ

สงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ และด้านศาสนศึกษา

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีดอิ่ม) (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง6 ด้านภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านดังนี้ 1) ด้านการปกครอง มีการวางแผนงานรวมถึงมีการกำหนดนโยบาย และมีการบริหาร 2) ด้านการศาสนศึกษา มีการจัดตั้งสถานที่เรียนและส่งเสริมการเรียนการสอนต่อพระภิกษุและสามเณร 3) ด้านการเผยแผ่ มีการเอาใจใส่เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักคำสอนทางพุทธศาสนา 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาและสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ 5) ด้านสาธารณะสงเคราะห์มีการช่วยเหลือสังคมทั้งความคิด และก าลังทรัพย์ในด้านต่าง ๆ 6) ด้านการสาธารณูปการ มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน เช่น อบรม บรรยายธรรมให้แก่คนในชุมชน มีความสามัคคีกันช่วยกันสอดส่องดูแล อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย

สายหยุด มีฤกษ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการจำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มี ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการ ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระศักรินทร์ ไชยโพธิ์. และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสาธารณูปการ รองลงมาคือ ด้านการปกครอง และ ด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้าน 3. การเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาทางธรรมของกลุ่ม

ตัวอย่าง พบว่า ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสาธารณูปการ รองลงมา คือด้านการปกครองและด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

พระปิยปราชญ์ อาจารสุโภ (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X=4.56, S.D.=0.354) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ อายุ พรรษา วุฒิสายสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคาดหวังต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมศักดิ์ บุญปู่ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสน ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆจังหวัดสมุทรปราการมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการจำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการ ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกันซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระมหาสุริยา อภิวฑฺฒโน (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน ($\overline{X}$= 4.87), ด้านการมีความสุขของประชาชน ($\overline{X}$= 4.83), ด้านการเข้าถึงประชาชน ($\overline{X}$= 4.69),และด้านการมีส่วนของประชาชน ($\overline{X}$= 4.57) ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านบุคลากร ($\overline{X}$=4.72), ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ($\overline{X}$=4.71), ด้านงบประมาณ ($\overline{X}$=4.67), และ ด้านการบริหาร ($\overline{X}$=4.66) ตามลำดับ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4. 67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านวิมังสา ($\overline{X}$=4.71), จิตตะ ($\overline{X}$=4.69), ด้านวิริยะ ($\overline{X}$=4.67) และด้านฉันทะ ($\overline{X}$=4.62),ตามลำดับ

พระมหาจำรัส มุ่งเฝ้ากลาง และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา ผลวิจัยพบว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนโอกาส และภาวะคุกคามของการพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครราชสีมา จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การเรียงลำดับของความต้องการจำเป็น และผลการสรุป พบว่า มีประเด็นจุดแข็ง คือ ด้านการปกครอง มีประเด็นจุดอ่อน คือด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส คือ สังคม เทคโนโลยี การเมือง ปัจจัยภายนอกที่เป็นภาวะคุกคาม คือ เศรษฐกิจ สรุปดังตารางตามลำดับได้ ผลการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง คือ 1) การพัฒนาพระสังฆาธิการด้านการปฏิบัติงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่ความยั่งยืน ประกอบด้วยกลยุทธ์รองที่ 1.1) การสร้างนวัตกรรมสารสนเทศ กลยุทธ์รองที่ 1.2) พัฒนาความรู้ความสามารถบุคลากรในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ กลยุทธ์รองที่ 1.3) การส่งเสริมการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์รองที่ 1.4) ยกระดับการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม กลยุทธ์รองที่ 1.5) การให้โอกาสทางการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข กลยุทธ์รองที่ 1.6) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กลยุทธ์รอง ที่ 1.7) พัฒนาการสื่อสารในการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์รองที่ 1.8) เพิ่มศักยภาพของศาสนบุคคล กลยุทธ์รองที่ 1.9)การสร้างและปรับปรุงภูมิสถาปัตย์ กลยุทธ์รองที่1.10) สร้างระบบการบริหารศาสนสมบัติ กลยุทธ์รองที่ 1.11) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ กลยุทธ์หลักที่ 2 การพัฒนาพระสังฆาธิการด้านองค์ความรู้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ กลยุทธ์รองที่ 2. 1) เสริมสร้างองค์ความรู้สู่การปฏิบัติงาน กลยุทธ์รองที่ 2.2) พัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติงาน ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทุกกลยุทธ์รวมทั้งแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

พระครูสมุห์ณัฏฐเสฏฐ์ อธิญา และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลวิจัยพบว่า สภาพปัญหา และ อุปสรรคการบริหารจัดการการสาธารณูปการได้แก่ 1) บุคลากรเป็นเรื่องของระบบอุปถัมภ์มากกว่า การเลือกสรรหาจากความรู้ความสามารถ 2) การเงินงบประมาณการจัดงานประจำปีและการทอดผ้าป่าประจำปีของทางวัดได้รับการตอบรับด้วยพลังศรัทธา 3) วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง แสงสี ไฟฟ้า ประปา ตาม วัตถุประสงค์ ของญาติโยม ผู้บริหาร ต้องดูแลต้องไปช่วยแก้ไขปัญหาวางแผน 4) การจัดการพระสังฆาธิการผู้รับผิดชอบดูแลการพัฒนาการสาธารณูปการ แนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการการสาธารณูปการได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน แลการควบคุมตามหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ทุกข์ปัญหาการก่อสร้าง สมุทัยสาเหตุของการก่อสร้างนิโรธเป้าหมายการก่อสร้างและมรรคแนวทางข้อปฏิบัติการก่อสร้าง. การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ได้แก่ 1) การวางแผนคือ การบริหารการจัดการถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาให้ความรู้ความเข้าใจคอยให้คำแนะนำในการก่อสร้าง 2) การจัดองค์การ คือการจัดคณะกรรมการขึ้นมาบริหารการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ควรจะคำนึงประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก ส่วนสภาพของวัดและสิ่งแวดล้อมควรจะ ได้ดำเนินการปลูกต้นไม้ภายในบริเวณวัดให้มีความร่มรื่น เน้นการปลูกต้นไม้ การจัดสวนหย่อม 3) การบังคับบัญชาสั่งการ คือการดำเนินการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการสาธารณูปการ กล่าวคือการซ่อมแซมของเก่าควรจะรักษาไว้ อนุรักษ์ไว้ไม่ควรทำลายถ้ามีการซ่อมแซม ก็ควรจะยึดแบบเดิมไว้ ควรรักษาสภาพแบบเดิมไว้เพราะเป็นฝีมือของคนเก่าเป็นการรักษาศรัทธา 4) การประสานงาน พระสังฆาธิการควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการสงฆ์ขึ้นมาก่อนเพื่อให้มาดูแลรับผิดชอบการพัฒนาการ สาธารณูปการมีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้บุคลากรแต่ละรูปได้มีหน้าที่กดูแลที่แตกต่างกัน 5) การควบคุม คือเป็นภารหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับในการกำกับดูแลรักษาทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการสาธารณูปการ ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ก่อน

พระสมพจน์ สมจิตฺโต (ยงทวี) (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับระดับความคิดเห็นของฆราวาสต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระภิกษุ และฆราวาสที่มีสถานภาพและระดับการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผล การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยรวม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

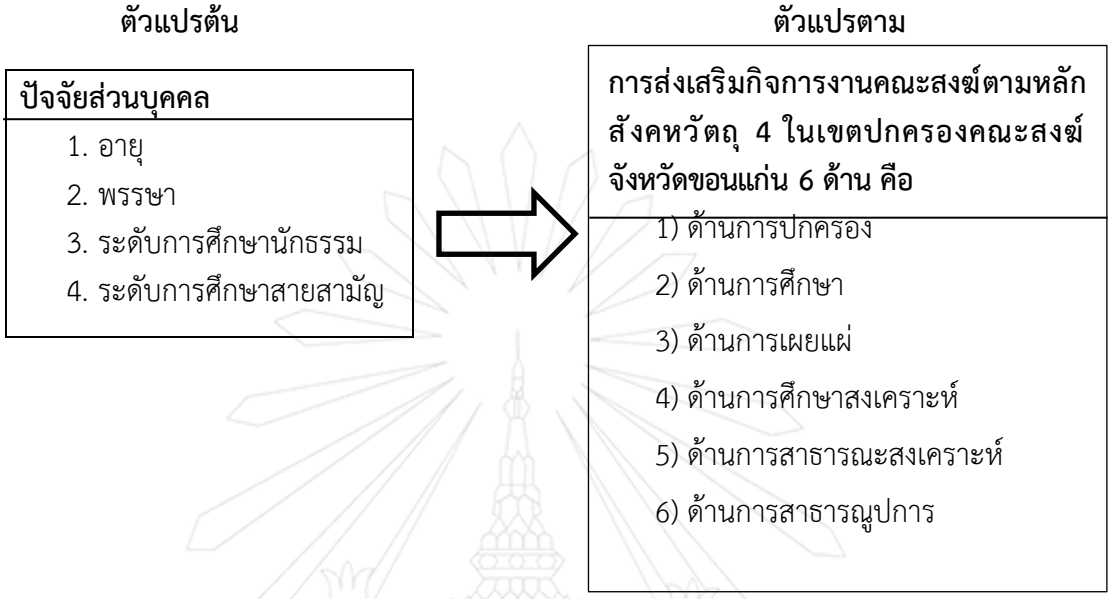
จากการรวบรวมแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น	พระมหาชุติพงศ์ คงกาจธัญกรณ์ (2565)	พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉิดอิ่ม) (2562)	สายหยุด มีฤกษ และคณะ (2559)	พระศักรินทร์ ไชยโพธิ์.(2559)	พระปิยปราชญ์ อาจารสุโภ (2561)	รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปป (2557)	พระมหาสุริยา อภิวฑฺโน (2564)	พระมหาจำรัส มุ่งเฝ้ากลาง และคณะ (2564)	พระครูสุมฺ ท้ปญฺญเสฏฺฐ์ อธิญา และคณะ (2559)	พระสมพจน์ สมจิตฺโต(ยงทวี) (2557)	รวม
1. ด้านปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	8
2. ด้านการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	8
3. ด้านการเผยแผ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	9
4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	9
5. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	9
6. ด้านการสาธารณูปการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	9

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เป็นกรอบแนวคิดในส่วนที่เป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตามในการศึกษา โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณเรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาเชิงปริมาณโดยมี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาสายนักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ 3) เพื่อเสนอแนะการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยการศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้โดยการศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
3.3 เครื่องมือวิจัย
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล
3.7 การวัดค่าตัวแปร
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย
3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มหานิกาย 1,229 รูป ธรรมยุติกนิกาย 352 รูป รวมทั้งหมด 1,581 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น บัญชีสำรวจวัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565 จังหวัดขอนแก่น (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2565) รายละเอียดการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาจากประชากรพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเริง จันทรสุวรรณ, 2547 : 38) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 รูป

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละตำบล จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเริง จันทรสุวรรณ, 2547: 38) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของหน่วยตัวอย่าง
N = ประชากรทั้งหมด
e = ระดับความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร N = 1,581 คน
e = 0.05

แทนค่า $n = \frac{1,581}{1+1,581\ (0.05)^2}$

$= \frac{1,581}{1+1,581\ (0.0025)}$

n = 319 คน

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน

3.2.2 ดำเนินการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละตำบล ดังตารางที่ 3.1

ด้วยสูตร $\frac{\text{จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในตำบล}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำบล (มหานิกาย)

ตำบล	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ในเมือง	236	48
สำราญ	65	13
โคกสี	58	12
ท่าพระ	68	14
บ้านทุ่ม	48	10
เมืองเก่า	49	10
พระลับ	54	11
สาวะถี	67	13
บ้านหว้า	51	10
บ้านค้อ	54	11
แดงใหญ่	52	10
ดอนช้าง	31	7
ดอนหัน	43	9
ศิลา	121	24
บ้านเป็ด	106	21
หนองตูม	32	6
บึงเนียม	41	8
โนนท่อ	53	11
รวม	**1,229**	**248**

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเขตปกครองเจ้าคณะตำบล (ธรรมยุติกนิกาย)

ตำบล	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ในเมือง - ท่าพระ	126	25
พระลับ	63	13
ศิลา	58	12
สาวถี	54	11
บ้านหว้า - บ้านทุ่ม	51	10
รวม	**352**	**71**

(สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น บัญชีสำรวจวัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565)

3.2.3 เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลแล้ว จึงสุ่มรายชื่อประชากรพระสงฆ์ในแต่ละตำบลดังกล่าว โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

จำนวนพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น		**จำนวนกลุ่มตัวอย่าง/รูป**
รวมทั้งหมด	1,581 รูป	319 รูป

3.3 เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) อายุ 2) พรรษา 3) ระดับการศึกษาสายนักธรรม 4) ระดับการศึกษาสายสามัญ ข้อคำถามเป็นลักษณะการตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Questionnaires)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับคะแนน (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบคำถาม 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
มาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จากเอกสารตำรารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบตรวจรายการ (Checklist)

3.4.3 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ท

3.4.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

3.4.5 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา

3.4.6 นำแบบสอบถามจากข้อ 3.4.5 ที่ผ่านการตรวจแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาหาความตรงของเนื้อหา และความชัดเจนเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1. ดร. อภิชิต เหมือยไธสง
การศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รปด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2. ดร. เอนก มูลมา
การศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต.(รปด)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ.เพชรบูรณ์
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
3. ดร. จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
การศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รปด.)
(รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์และประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
สาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3.4.7 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$ หมายถึง แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในข้อนั้น
N หมายถึง แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเลือกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.4.8 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลอง (Try - Out) จำนวน 30 รูป โดยใช้กับคณะสงฆ์ในอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.891

3.4.9 จัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยเดินทางไปที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 รูป การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

2. ผู้วิจัยได้ติดต่อเจ้าอาวาสในแต่ละวัด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูล

3. ทำการชักซ้อมความเข้าใจกับผู้ร่วมที่จะไปแจกแบบสอบถามทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสในแต่ละวัด ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมกับอธิบายแบบสอบถามโดยละเอียดเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

5. ในการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการติดต่อกับเจ้าอาวาส หรือรักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ก่อนลงพื้นที่จริงในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อที่จะได้ทราบถึงการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ของแต่ละวัด จะได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบได้เอง ผู้วิจัยและทีมงานจะใช้การอ่านแบบสอบถามให้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ

7. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตาม จำนวน 319 ชุด ตามที่กำหนดของกลุ่มตัวอย่าง

8. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 319 ชุด เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติประมวลผลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในเครื่องมือที่ได้รับคืนมา

2. แจกนับแบบสอบถามตามข้อ 1 และตรวจให้คะแนนแต่ละฉบับเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. นำผลการแจ้งนับและคะแนนมาหาค่าทางสถิติ ดังนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วเสนอแบบความเรียง

3.2 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 การทดสอบสมมุติฐาน เป็นการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับการศึกษาสายนักธรรมและระดับการศึกษาสายสามัญ ใช้สถิติทดสอบ One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ รวบรวมข้อมูลทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.7 การวัดค่าตัวแปร

3.7.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ

☐ 20 - 29 ปี ☐ 30 - 39 ปี
☐ 40 - 49 ปี ☐ 50 – 59 ปี
☐ 60 – 69 ปี ☐ 70 ปีขึ้นไป

2. พรรษา

☐ 1 – 10 พรรษา ☐ 11 – 20 พรรษา
☐ 21 – 30 พรรษา ☐ 31 – 40 พรรษา
☐ 41 พรรษา ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษานักธรรม

☐ ชั้นตรี
☐ ชั้นโท
☐ ชั้นเอก

5. ระดับการศึกษาสายสามัญ

☐ ระดับประถมศึกษา ☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

3.7.2 ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	ระดับคะแนน	5
มาก	ระดับคะแนน	4
ปานกลาง	ระดับคะแนน	3
น้อย	ระดับคะแนน	2
น้อยที่สุด	ระดับคะแนน	1

โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการแปรผล ดังนี้

4.20 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.40 – 4.19 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
2.60 – 3.39 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.80 – 2.59 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.79 หมายถึง ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

$$\text{อันตรภาคชั้น} \quad \frac{\text{จำนวนระดับสูงสุด-จำนวนระดับต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับทั้งหมด}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

(ขีดจำกัดบนของชั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น – 0.01)

(สำเริง จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, 2547, หน้า 245) โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการแปลผล

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงสำรวจ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.8.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

3.8.2 สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

3.8.3 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบของกลุ่มคณะสงฆ์ ต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ One - Way ANOVA 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างถึง ระดับการศึกษาสายนักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่อปัจจัยส่วนบุคคลในการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาสายนักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ วิเคราะห์โดยใช้ One - Way ANOVA

3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยายประกอบใต้ตาราง

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และ การทดสอบสมมติฐานการศึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรมระดับการศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ผลการศึกษามีดังนี้ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
20 – 29 ปี	66	20.69
30 – 39 ปี	89	27.90
40 – 49 ปี	69	21.63
50 – 59 ปี	54	16.93
60 – 69 ปี	38	11.91
70 ปีขึ้นไป	3	0.94
รวม	**319**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามอายุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 89 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.90 อายุ 40 – 49 ปี จำนวน 69 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.63 ระดับอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 66 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.69 ระดับ ระดับอายุ 50 – 59 ปี จำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.93 ระดับอายุ 60 – 69 ปี จำนวน 38 คิดเป็นร้อยละ 11.91 และน้อยที่สุด คือ อยู่ในระดับอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.94

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
1-10 พรรษา	177	55.49
11-20 พรรษา	78	24.45
21-30 พรรษา	54	16.93
31-40 พรรษา	7	2.19
41 พรรษาขึ้นไป	3	0.94
รวม	319	100.00

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามพรรษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับพรรษา 1-10 พรรษา จำนวน 177 รูป คิดเป็นร้อยละ 55.49 ระดับพรรษา 11-20 พรรษา จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.45 ระดับพรรษา 21-30 พรรษา จำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.93 ระดับพรรษา 31-40 พรรษาจำนวน 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.19 และน้อยที่สุด คือ ระดับพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.94

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

ระดับนักธรรม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ชั้นตรี	78	24.45
ชั้นโท	103	32.29
ชั้นเอก	138	43.26
รวม	319	100.00

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานักธรรมครั้งนี้ โดยจำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับนักธรรมชั้นเอก จำนวน 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.26 ระดับนักธรรมชั้นโท จำนวน 103 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.29 และน้อยที่สุด คือ ระดับนักธรรมชั้นตรี จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.45

ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

ระดับการศึกษาสายสามัญ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	53	16.61
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	121	37.93
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	112	35.11
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	33	10.34
รวม	319	100.00

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากมีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 121 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.93 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 35.11 ระดับประถมศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 16.61 และน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.34

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะข้อมูลทั่วไป ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ข้อ	การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการปกครอง	3.71	0.83	มาก
2	ด้านการศาสนศึกษา	3.60	0.82	มาก
3.	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.48	0.85	มาก
4.	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.55	0.86	มาก
5.	ด้านสาธารณูปการ	3.46	0.87	มาก
6.	ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	3.58	0.88	มาก
	โดยรวม	**3.56**	**0.75**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา

ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณูปการ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง

ข้อ	ด้านการปกครอง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่น ทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด	3.86	0.89	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด	3.77	0.88	มาก
3.	คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด	3.67	0.92	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3.64	0.93	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3.60	0.95	มาก
	โดยรวม	**3.71**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา

ข้อ	ด้านการศาสนศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่น เพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด	3.64	0.94	มาก
2	คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด	3.60	0.94	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์ มากน้อยเพียงใด	3.61	1.00	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด	3.60	0.98	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด	3.55	0.91	มาก
	โดยรวม	**3.60**	**0.82**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่น เพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์ มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ข้อ	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด	3.49	0.97	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3.42	0.97	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด	3.49	0.97	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3.45	0.94	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด	3.53	0.94	มาก
	โดยรวม	**3.48**	**0.85**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอน

ธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อ	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3.64	0.95	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3.63	1.00	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3.54	0.95	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด	3.50	0.95	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการรณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	3.45	0.97	มาก
	โดยรวม	**3.55**	**0.86**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการรณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ

ข้อ	ด้านสาธารณูปการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด	3.45	0.99	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด	3.45	0.97	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด	3.46	0.98	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3.46	0.96	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3.47	0.97	มาก
	โดยรวม	**3.46**	**0.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการ ศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์

ข้อ	ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณะสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด	3.56	0.98	มาก
2.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนา ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด	3.66	1.02	มาก
3.	คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง	3.63	0.98	มาก
4.	คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3.54	1.03	มาก
5.	คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณะสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด	3.50	0.99	มาก
	โดยรวม	**3.58**	**0.88**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนา ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณะสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไกเพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณะสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด

4.3 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบ การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรมระดับการศึกษา และระดับการศึกษาสายสามัญ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA)

สมมติฐานที่ 1 คณะสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดย One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อ Sig (2-tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

4.3.1 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามอายุ

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามอายุ	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	11.695	5	2.339	4.405*	.001
	ภายในกลุ่ม	166.209	313	.531		
	รวม	177.904	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	4.877	5	.975	1.441	.209
	ภายในกลุ่ม	211.813	313	.677		
	รวม	216.690	318			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	10.051	5	2.010	3.101*	.010
	ภายในกลุ่ม	202.909	313	.648		
	รวม	212.959	318			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	13.363	5	2.673	3.835*	.002
	ภายในกลุ่ม	218.121	313	.697		
	รวม	231.484	318			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	17.678	5	3.536	5.116*	.000
	ภายในกลุ่ม	216.312	313	.691		
	รวม	233.990	318			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	13.381	5	2.676	3.658*	.003
	ภายในกลุ่ม	228.964	313	.732		
	รวม	242.344	318			
	ระหว่างกลุ่ม	16.949	5	3.390	4.620*	.000

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	ภายในกลุ่ม	229.640	313	.734		
	รวม	246.588	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการปกครอง ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ

(n = 319)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 ปีขึ้นไป
20 - 29 ปี	-	-.243	-.138	.026	.291	.615
30 - 39 ปี	-	-	.104	.269	.533*	.858
40 - 49 ปี	-	-	-	.165	.429*	.754
50 – 59 ปี	-	-	-	-	.264	.589
60 – 69 ปี	-	-	-	-	-	.325
70 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ

(n = 319)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 ปีขึ้นไป
20 - 29 ปี	-	-.233	-.052	.121	.373*	.873
30 - 39 ปี	-	-	.181	.354*	.606*	1.106*
40 - 49 ปี	-	-	-	.173	.425*	.925
50 – 59 ปี	-	-	-	-	.252	.752
60 – 69 ปี	-	-	-	-	-	.500
70 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ

(n = 319)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 ปีขึ้นไป
20 - 29 ปี	-	-.256	-.024	.191	.462*	.773
30 - 39 ปี	-	-	.232	.448*	.719*	1.029*
40 - 49 ปี	-	-	-	.216	.487*	.797
50 – 59 ปี	-	-	-	-	.271	.581
60 – 69 ปี	-	-	-	-	-	.311
70 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามอายุ

(n = 319)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 ปีขึ้นไป
20 - 29 ปี	-	-.324*	-.037	.028	.343*	.273
30 - 39 ปี	-	-	.287*	.353*	.667*	.597
40 - 49 ปี	-	-	-	.066	.380*	.310
50 – 59 ปี	-	-	-	-	.315	.244
60 – 69 ปี	-	-	-	-	-	-.070
70 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 – 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ

(n = 319)

ระดับอายุ	20 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 ปีขึ้นไป
20 - 29 ปี	-	-.204	-.016	.290	.480*	.494
30 - 39 ปี	-	-	.188	.494*	.684*	.698
40 - 49 ปี	-	-	-	.306*	.496*	.510
50 – 59 ปี	-	-	-	-	.190	.204
60 – 69 ปี	-	-	-	-	-	.014
70 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 คณะสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีพรรษาต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีพรรษาต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดย One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อ Sig (2-tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

4.3.2 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามพรรษา

ตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามพรรษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	26.902	4	6.725	13.985*	.000
	ภายในกลุ่ม	151.002	314	.481		
	รวม	177.904	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามพรรษา พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	22.301	4	5.575	9.006*	.000
	ภายในกลุ่ม	194.389	314	.619		
	รวม	216.690	318			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	30.212	4	7.553	12.978*	.000
	ภายในกลุ่ม	182.748	314	.582		
	รวม	212.959	318			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	22.517	4	5.629	8.459*	.000
	ภายในกลุ่ม	208.967	314	.665		
	รวม	231.484	318			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	31.389	4	7.847	12.162*	.000
	ภายในกลุ่ม	202.601	314	.645		
	รวม	233.990	318			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	32.701	4	8.175	12.245*	.000
	ภายในกลุ่ม	209.644	314	.668		
	รวม	242.344	318			

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	32.689	4	8.172	11.997*	.000
	ภายในกลุ่ม	213.899	314	.681		
	รวม	246.588	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าพรรษาคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	-.086	-.078	1.262*	1.852*
11 – 20 พรรษา	-	-	.009	1.348*	1.938*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	1.339*	1.930*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	.590
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปกครอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	.020	.110	1.248*	2.610*
11 – 20 พรรษา	-	-	.090	1.228*	2.590*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	1.138*	2.500*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	1.362*
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	-.010	.138	1.084*	2.208*
11 – 20 พรรษา	-	-	.148	1.094*	2.218*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	.947*	2.070*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	1.124 *
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	.237*	.284*	1.400*	2.381*
11 – 20 พรรษา	-	-	.047	1.163*	2.144*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	1.115*	2.096*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	.981
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	.340*	.263*	1.437*	2.304*
11 – 20 พรรษา	-	-	-.077	1.097*	1.964*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	1.964*	2.041*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	.867
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา

(n = 319)

พรรษา	1 – 10 พรรษา	11 – 20 พรรษา	21 – 30 พรรษา	31 – 40 พรรษา	41 พรรษาขึ้นไป
1 – 10 พรรษา	-	.164	.187	1.562*	2.372*
11 – 20 พรรษา	-	-	.023	1.398*	2.208*
21 – 30 พรรษา	-	-	-	1.376*	2.185*
31 – 40 พรรษา	-	-	-	-	.810
41 พรรษา ขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดย One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อ Sig (2-tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

4.3.3 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

ตารางที่ 4.27 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	4.645	2	2.323	4.236*	.015
	ภายในกลุ่ม	173.258	316	.548		
	รวม	177.904	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษานักธรรม มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.484	2	.742	1.090	.338
	ภายในกลุ่ม	215.206	316	.681		
	รวม	216.690	318			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.768	2	1.884	2.846	.060
	ภายในกลุ่ม	209.192	316	.662		
	รวม	212.959	318			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	5.149	2	2.574	3.594*	.029
	ภายในกลุ่ม	226.335	316	.716		
	รวม	231.484	318			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	9.120	2	4.560	6.408*	.002
	ภายในกลุ่ม	224.870	316	.712		
	รวม	233.990	318			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	9.110	2	4.555	6.171*	.002
	ภายในกลุ่ม	233.234	316	.738		
	รวม	242.344	318			
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	3.743	2	1.872	2.435	.089
	ภายในกลุ่ม	242.845	316	.768		
	รวม	246.588	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษานักธรรม มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเพื่อหาว่าระดับการศึกษานักธรรมคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 319)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.272*	.309*
ชั้นโท	-	-	.037
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 319)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.258*	.427*
ชั้นโท	-	-	.169
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม

(n = 382)

ระดับการศึกษานักธรรม	ชั้นตรี	ชั้นโท	ชั้นเอก
ชั้นตรี	-	.347*	.417*
ชั้นโท	-	-	.070
ชั้นเอก	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญแตกต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดย One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อ Sig (2-tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

4.3.4 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

ตารางที่ 4.32 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	24.375	3	8.125	16.670*	.000
	ภายในกลุ่ม	153.529	315	.487		
	รวม	177.904	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.33 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 319)

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	30.279	3	10.093	17.055*	.000
	ภายในกลุ่ม	186.411	315	.592		
	รวม	216.690	318			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	19.681	3	6.560	10.692*	.000
	ภายในกลุ่ม	193.278	315	.614		
	รวม	212.959	318			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	20.920	3	6.973	10.432*	.000
	ภายในกลุ่ม	210.564	315	.668		
	รวม	231.484	318			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	23.226	3	7.742	11.571*	.000
	ภายในกลุ่ม	210.764	315	.669		
	รวม	233.990	318			
5. ด้านสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	29.725	3	9.908	14.679*	.000
	ภายในกลุ่ม	212.620	315	.675		

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
	รวม	242.344	318			
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	27.144	3	9.048	12.988*	.000
	ภายในกลุ่ม	219.445	315	.697		
	รวม	246.588	318			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.33 แสดงผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม เพื่อหาว่าระดับการศึกษาสายสามัญคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.691*	.198	-.125
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.493*	-.816*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-.323*
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปกครอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.683*	.332*	.224
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.351*	-.458*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-.108
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.696*	.342*	.188
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.354*	-.507*
ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-.153
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.728*	.289*	.290
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.439*	-.438*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	.000
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.841*	.370*	.368*
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.471*	-.473*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-.003
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ย การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ

(n = 319)

ระดับการศึกษาสายสามัญ	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับประถมศึกษา	-	.738*	.224	.185
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.514*	-.553*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-.039
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ค่าเฉลี่ยการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐาน	โดยรวม	ด้านการปกครอง	ด้านการศาสนศึกษา	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ด้านสาธารณูปการ	ด้านสาธารณสงเคราะห์
1. อายุ (F-test)	4.405*	1.441	3.101*	3.835*	5.116*	3.658*	4.620*
2. พรรษา (F-test)	13.985*	9.006*	12.978*	8.459*	12.162*	12.245*	11.997*
3. ระดับการศึกษานักธรรม (F-test)	4.236*	1.090	2.846	3.594*	6.408*	6.171*	2.435
4. ระดับการศึกษาสายสามัญ (F-test)	16.670*	17.055*	10.692*	10.432*	11.571*	14.679*	12.988*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.47 สรุปได้ว่า เมื่อทดสอบสมมติฐานของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน พบว่า มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ05.0

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 4.41 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	ความถี่
1.	ด้านการปกครอง การปกครองอยู่ในเกณฑ์พอใช้แต่ไม่ถึงกับดี ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง ไม่ถือตัว ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายเดียว ควรเปลี่ยนแปลงการทำงาน	6
2.	ด้านการศาสนศึกษา อยากให้ พระ เณร ได้รับการศึกษาเรียนรู้ ทั้งทางโลกและการศึกษาทางธรรม บาลี ควรให้มีครูสอนบารีลีในแต่ละอำเภอ ต้องสนับสนุนการเรียนการสอนพระธรรมวินัย ควบคู่กับทางโลก	5
3	ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้ทุนสำหรับพระ เณร ได้เรียนธรรมบาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ควรมีตัวแทนพระในงาน 6 ด้าน มาดูแลงานแต่ละส่วน ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ควรส่งเสริมให้มากขึ้นเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา	4
4	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการอบรมขั้นตอนต่าง ๆ ของกลยุทธ์วิธีและรูปแบบการเผยแผ่ ควรให้จัดการอบรมศาสนทายาทให้มีคุณภาพมากขึ้น	3
5.	ด้านสาธารณูปการ เรื่องเกี่ยวกับการจัดหาทุนและอุปกรณ์ให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็น ในการพัฒนาควรสนับสนุนให้มากขึ้น	3
6.	ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ คณะสงฆ์ควรมีน้ำใจสงเคราะห์ในแต่ละเขต แบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ส่งเสริมด้านนี้ยกย่องให้ดี	3
	รวม	**24**

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีความถี่สูงสุดโดยเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการปกครอง การปกครองอยู่ในเกณฑ์พอใช้แต่ไม่ถึงกับดี ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง ไม่ถือตัว ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายเดียว ควรเปลี่ยนแปลงการทำงาน ความถี่ 6 ด้านการศาสนศึกษา อยากให้ พระ เณร ได้รับการศึกษาเรียนรู้ ทั้งทางโลกและการศึกษาทางธรรม บาลี ควรให้มีครูสอนบาลีในแต่ละอำเภอ ต้องสนับสนุนการเรียนการสอนพระธรรมวินัย ควบคู่กับทางโลก ความถี่ 5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้ทุนสำหรับพระ เณร ได้เรียนธรรมบาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ควรมีตัวแทนพระในงาน 6 ด้าน มาดูแลงานแต่ละส่วน ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ควรส่งเสริมให้มาก

ขึ้นเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา ความถี่ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการอบรมขั้นตอนต่าง ๆ ของกลยุทธ์วิธีและรูปแบบการเผยแผ่ ควรให้จัดการอบรมศาสนทายาทให้มีคุณภาพ มากขึ้น ความถี่ 3 ด้านสาธารณูปการ เรื่องเกี่ยวกับการจัดหาทุนและอุปกรณ์ให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็น ในการพัฒนาควรสนับสนุนให้มากขึ้น ความถี่ 3 และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ คณะสงฆ์ควรมีน้ำใจสงเคราะห์ในแต่ละเขต แบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ส่งเสริมด้านนี้ยกย่องให้ดี ความถี่ 3

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ

และเพื่อเสนอแนะการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรคณะสงฆ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนทั้งหมด 1,581 รูป กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างคณะสงฆ์ในการวิจัย 319 รูป ทำการเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเปรียบเทียบหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การเปรียบเทียบการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของประชากรคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยส่วนใหญ่ พบว่า มีอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 89 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.90 มีระดับพรรษา 1-10 พรรษา จำนวน 177 รูป คิดเป็นร้อยละ 55.49 มีระดับการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.26 มีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.93

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณูปการ

2.1 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปกครอง พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการปกครอง โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด

2.2 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่น เพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วย

ถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด

2.3 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมและในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

2.4 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมและในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ

ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการรณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด

2.5 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ พบว่า จากตารางที่ 4.10 พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านสาธารณูปการ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถานส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการ ศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด

2.6 การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนาให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตัวแปร อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม และระดับการศึกษาสายสามัญ รายละเอียดในแต่ละกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุพบว่า คณะสงฆ์ในทุกช่วงอายุ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการปกครอง ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.1.1 ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.2 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.3 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.4 ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 – 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.1.5 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีอายุ 20 - 29 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 30 - 39 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 40 - 49 ปี กับคณะสงฆ์ที่มีอายุ 50 – 59 ปี และคณะสงฆ์ที่มีอายุ 60 – 69 ปี มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามพรรษา พบว่า คณะสงฆ์ในทุกพรรษา มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าอาชีพคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.2.1 ด้านการปกครอง จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปกครอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.2 ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.5 ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.2.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีพรรษา 1 – 10 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 11 – 20 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 21 – 30 กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 31 – 40 พรรษา กับคณะสงฆ์ที่มีพรรษา 41 พรรษาขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษานักธรรม มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา และด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าระดับการศึกษานักธรรมคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.3.1 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.2 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.3.3 ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษานักธรรม ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นตรี กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นโท กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรม ชั้นเอก มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ พบว่า คณะสงฆ์ในทุกระดับการศึกษาสายสามัญ มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบ เพื่อหาว่าระดับการศึกษาคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

3.4.1 ด้านการปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4ด้านการปกครอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.2 ด้านการศาสนศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าการศาสนศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.5 ด้านสาธารณูปการ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3.4.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษาสายสามัญ ด้วยวิธี LSD พบว่า คณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับประถมศึกษา กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง การปกครองอยู่ในเกณฑ์พอใช้แต่ไม่ถึงกับดี ให้ปกครองอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ควรอยู่ในความถูกต้องและเป็นกลาง ไม่ถือตัว ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายเดียว ควรเปลี่ยนแปลงการทำงาน 2) ด้านการศาสนศึกษา อยากให้พระ เณร ได้รับการศึกษาเรียนรู้ ทั้งทางโลกและการศึกษาทางธรรม บาลี ควรให้มีครูสอนบาลีในแต่ละอำเภอ ต้องสนับสนุนการเรียนการสอนพระธรรมวินัย ควบคู่กับทางโลก 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้ทุนสำหรับพระ เณร ได้เรียนธรรมบาลี ไม่แบ่งแยกว่าเป็นฝ่ายใด ควรมีตัวแทนพระในงาน 6 ด้าน มาดูแลงานแต่ละส่วน ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ควรส่งเสริมให้มากขึ้นเรื่องการสนับสนุนเงินทุนการศึกษา 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการอบรมขั้นตอนต่าง ๆ ของกลยุทธ์วิธีและรูปแบบการเผยแผ่ ควรให้จัดการอบรมศาสนทายาทให้มีคุณภาพ มากขึ้น 5) ด้านสาธารณูปการ เรื่องเกี่ยวกับการจัดหาทุนและอุปกรณ์ให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็น ในการพัฒนาควรสนับสนุนให้มากขึ้น 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์ควรมีน้ำใจสงเคราะห์ในแต่ละเขต แบ่งปันให้เขตอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ส่งเสริมด้านนี้ยกย่องให้ดี

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.2.1 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจ การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวม มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณูปการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชุติพงศ์ คงกาจธัญกรณ์ (สิริวิชโย) (2565) ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอ

เมืองขอนแก่น จำนวน 265 รูปและผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระสังฆาธิการจำนวน 6 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ปรากฏผลดังนี้ 1). การดำเนินการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ และ ด้านศาสนศึกษา 2). ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า พระสังฆาธิการควรกำกับดูแลพระสงฆ์ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เคารพกฎหมายคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมือง เพื่อแก้ปัญหาพระประพฤตินอกรีต, ควรส่งเสริมให้ศึกษาฝ่ายธรรมและฝ่ายสามัญเพื่อให้เข้าใจคดีโลกและคดีธรรม, ควรจัดตั้งกองทุนการศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี เรียนดี แต่ยากจน, ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชำนาญในการเผยแผ่ธรรม เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญก้าวหน้ามั่นคงสถาพร, ควรสนับสนุนให้เรียนรู้วิชางานก่อสร้างและงานบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อให้ถาวรวัตถุภายในวัดเกิดประโยชน์สูงสุด ประหยัดและคุ้มค่า, และควรจัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการปกครอง ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พบว่า การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีดอิ่ม) (2562) กล่าวว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการใน ด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศาสนศึกษา ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตาม

หลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่น เพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สายหยุด มีฤกษ และคณะ (2559) กล่าวว่า บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการศาสนศึกษามากที่สุดในเรื่องการควบคุมดูแลตรวจสอบการปฏิบัติงานการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม. บาลีและธรรมศึกษาให้เป็นไปตามแบบแผนและประเพณีอันดีงาม รองลงมาคือเรื่องการส่งเสริมและการพัฒนาครูสอนนักธรรม. บาลีและธรรมศึกษา

3. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระศักรินทร์ ไชยโพธิ์. ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2559) กล่าวว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสาธารณูปการ รองลงมาคือ ด้านการปกครอง และ ด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน การเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาทางธรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการสาธารณูปการ รองลงมา คือ ด้านการปกครอง และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

4. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการรณรงค์จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนา และศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสุริยา อภิวฑฺฒโน (2564) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน ด้านการมีความสุขของประชาชน ด้านการเข้าถึงประชาชน และด้านการมีส่วนของประชาชนตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และ ด้านการบริหาร ตามลำดับ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

5. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสาธารณูปการ ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบมีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา)

แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการ ศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญป (2557) กล่าวว่า การวางแผนควบคุมหรือวางแผนผังในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบสัดส่วนและการดูแล ซ่อมแซมและปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะที่ชำรุดทรุดโทรมและเครื่องสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนข้อที่เหลืออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

6. การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ของประชากรคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนา ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ พระปิยปราชญ์ อาจารสุโภ (2561) กล่าวว่า การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X=4.56, S.D.=0.354) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ อายุ พรรษา วุฒิสายสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคาดหวังต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประชากรคณะสงฆ์ควรมีการเสริมสร้าง และพัฒนาการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ และควรมีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ

2. องค์กรทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิผลของ ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในทุกตำบลทุกอำเภอ จังหวัดขอนแก่น โดยการส่งเสริมและ ปลูกฝังให้ประชาชน ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 และนำมาปฏิบัติ เพื่อให้เป็นข้อบังคับ ข้อห้าม และข้องดเว้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ให้มีความเพียงพอ ควรขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มาให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยยึดหลัก บวร “บ้าน วัด โรงเรียน หรือราชการ”

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษา “การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น” มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน และสัมฤทธิผลของการดำเนินงาน ในแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ทัศนคติ หลักธรรมาภิบาล นโยบายรัฐบาล วัตนธรรมองค์การ การพัฒนาเครือข่ายกองทุน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การระดมความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประสิทธิผลของการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1. หนังสือ

กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่า ด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กองแผนงาน. (2553). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพมหนคร โรงพิมพ์การศาสนา.

คูณ โทขันธ์. (2537). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นิธิ เอียวศรีวงศ์.มองอนาคต. (2549). *บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย.*กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.

บุญสิริ ชวลิตธารง. (25529). *ธรรมโอสถ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2549*) พระบาลีสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เล่มที่ 21*. โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2544). *ธรรมปริทัศน์*. ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). (2549). *พิธีมอบประกาศนียบัตรหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์*.กรุงเทพ ฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาศน์ วาสโน). (2528). *สังคหวัตถุ 4*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระศาสนา คู่มือพระสังฆาธิการ* . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาต.

สำเริง จันทรสุวรรณ. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไสว มาลาทอง. (2552). *คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือพระสังฆาธิการ*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

2. วารสาร

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2560). *กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.

พระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินฺโท), พระมหาสุเมฆ สมาหิโต. (2564). *ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. วารสารวิจยวิชาการ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2.

พระครูเมตตามงคลวิศิษฏ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร). (2560). *การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรงเทพมหานคร*. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 8 ฉบับที่ 2.

พระครูสมุห์ณัฏฐเสฏฐ์ อธิญาโณ และคณะ. (2559). *การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2.

พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมฺโม). (2565). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์.* วารสารมหาจุฬาคชสาร ปีที่ 13 ฉบับที่ 2.

พระครูอาทรยติกิจ. (2559). *การวิเคราะสถานการณ์การปกครองไทยคณะสงฆ์ไทย*. วารสารมจร มนุศาสตร์ปริทรรศน์.

พระปิยปราชญ์ อาจารสุโภ. (2561) *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี*. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2.

พระมหาจำนงค์สิริวณฺโณ (ผมไผ). (2564). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21.* Journal of Modern Learning Development ปีที่ 6 ฉบับที่ 6.

พระมหาจำรัส มุ่งเฝ้ากลาง. (2564). *กลยุทธ์การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา*. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธปีที่ 6 ฉบับที่ 7.

พระมหาสุริยา อภิวฑฺโน. (2564). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11*. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3.

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีดอิ่ม) และ กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วารสารปัญญา ปีที่ 26 ฉบับที่ 2.

พระศักรินทร์ ไชยโพธ และ ไพโรจน์ พรหมมีเนตร. (2559). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์*. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2.

พิมพ์ลภัส นัสบุสย์. (2565). *การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคายจังหวัดหนองคาย*. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1.

พีระศิลป์ บุญทอง. (2561). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1.

สนอง ธัญญานนท์, ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน และเสนาะ กลิ่นงาม. (2564). *รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4)พ.ศ.2561 ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี.* วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1.

สายหยุด มีฤกษ์, สมศักดิ์ บุญปู่, พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, พระครูโอภาสนนทกิตติ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน. (2559). *การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*

เสาวรถย์ ดีล้วน. (2565). *บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี.*วารสารวิจยวิชาการ ปีที่ 5 ฉบับที่ 6.

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ (2559). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า*. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์.

3. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

จีรศักดิ์ ปันลำ. (2560) *รูปแบบและกระบวนการสร้างเครือข่ายมัคนายกในการส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในล้านนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จีรศักดิ์ ปันลำ. (2560). *รูปแบบและกระบวนการสร้างเครือข่ายมัคนายกในการส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในล้านนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นางชนาภา ศรีวิสรณ์. (2560). *แนวทางการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขตามหลักพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนชาวไร่กาแฟดอยช้าง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นางสาวพัชรนันท์ ยอดสิน. (2560). *แนวทางการส่งเสริมจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

พระครูประดิษฐ์สมณคุณ (ฐานทตฺโต/ลือจันดา). (2552). *“การนำหลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด”*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระครูวิบูลสรกิจ (สุพัฒน์พงษ์ สุขวฑฺฒโน). (2560). *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพน์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิสุทธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทฺธาจาโร). (2558). *การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวรเมธ เตชธมฺโม (ดีสุรกุล). (2561). *การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ของ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวิทยา อิทฺธิญาโณ (กางเกตุ). (2561). *คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเศวตฉัตร กิตฺติปญฺโญ (รัตนบุรี). (2560). *ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการเสงี่ยม ปญฺญวุฑฺโฒ (อินทร์คำ). (2560). *การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุร.* สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อรอนงค์ มหามิตร. (2554). *“การจัดสวัสดิการชุมชนด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของชุมชนหนองลูกช้างตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ”*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัจฉรา พรรณสุชล. (2560). *แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของครูผู้สอนตามหลักอิทธิบาท 4*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณรงค์ สังขวิจิตร. (2558). *การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข.* วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร

4. บทความวิชาการ/รายงานการวิจัย/เอกสาร

พระมหาจำรัส มุ่งเฝ้ากลาง และคณะ. (2564). *กลยุทธ์การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครราชสีมา*. บทความวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พระมหาชุติพงศ์ คงกาจธัญกรณ์ (สิริวิชโย) และ วินัย ผลเจริญ. (2565). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองขอนแก่น*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิทูร. (2557). *รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์.* วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์.

พระสมพจน์ สมจิตฺโต (ยงทวี). (2557) *การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุทธศาสตร์ สกว. (2563). *การส่งเสริมการบูรณาการงานวิจัยสู่ชุมชน. คณะกรรมการการจัดการความรู้ คณะเภสัชศาสตร์*. มหาวิทยาลัยพายัพ.

รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู่. (2557). *การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ*. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันชัย พลเมืองดี. (2556). *วิเคราะห์ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาต่อการขึ้นบ้านใหม่ของชาวลานนา*. บทความวิชาการ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. บันฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี. (2556). *พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ นนทบุรี*. โครงการสวัสดิการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.

สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร์.(2550). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

5. เอกสารสนเทศอิเล็กทรนิกส์

จังหวัดขอนแก่น – *ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน* (2022) http://www.khonkaen.tmd.go.th/it/kk.html

สามารถ บุญรัตน. (2561). *พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างความสุขวิถีพุทธในองค์กร*. เข้าถึงได้จาก http://lpn.mcu.ac.th/mculpn/wp-content/uploads/2021/05/พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างความสุขวิถีพุทธในองค์กร

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น *บัญชีสำรวจวัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565 จังหวัดขอนแก่น.* https://kkn.onab.go.th/th/content/category/detail/id/17/iid/32055

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ดร. อภิชิต เหมือยไธสง

การศึกษา	ศน.บ. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	รป.บ. (การบริหารท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
	ร.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาการปกครอง

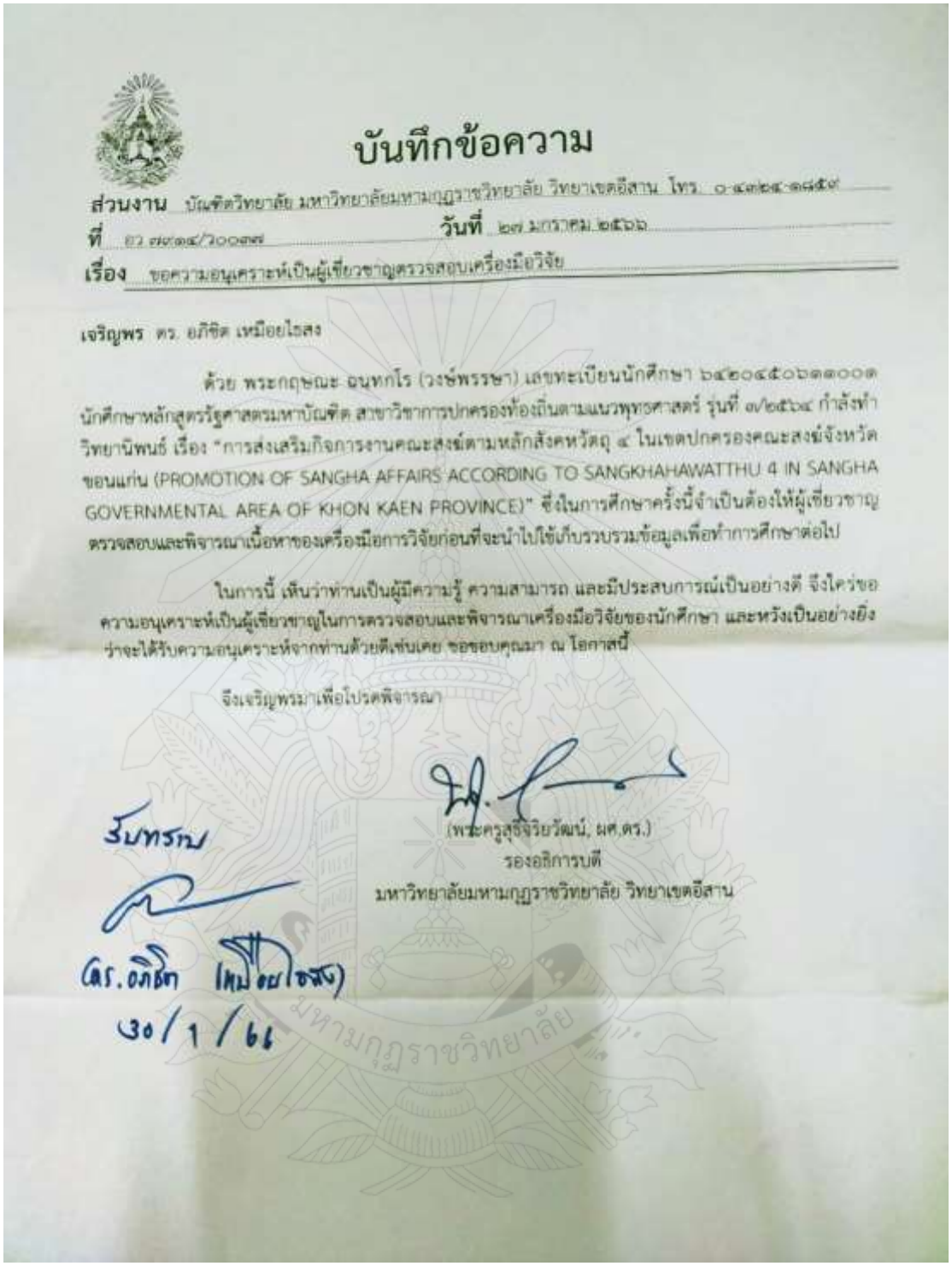
2. ดร. เอนก มูลมา

การศึกษา	รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏ.เพชรบูรณ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. ดร. จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

การศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รปด.)
	(รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์และประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
	สาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคาะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร ๐-๔๓๒๔-๑๔๕๙

ที่ อว ๗๙๐๔/๖๐๐๓๙ **วันที่** ๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. อภิชิต เหมียไธสง

ด้วย พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๗/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น (PROMOTION OF SANGHA AFFAIRS ACCORDING TO SANGKHAHAWATTHU 4 IN SANGHA GOVERNMENTAL AREA OF KHON KAEN PROVINCE)" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย จอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจิรวัฒน์, ผศ.,ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

รับทราบ

(ดร. อภิชิต เหมียไธสง)

30/1/66

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐-๔๓๒๔-๓๔๕๙

ที่ อว ๗๙๑๔/๖๐๐๗ **วันที่** ๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. เอนก มูลมา

ด้วย พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๓/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น (PROMOTION OF SANGHA AFFAIRS ACCORDING TO SANGKHAHAWATTHU 4 IN SANGHA GOVERNMENTAL AREA OF KHON KAEN PROVINCE)" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจิรียวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ด.ร.เอนก มูลมา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๔๕๙

ที่ อว ๗๘๓๔/๖๐๐๓๗ **วันที่** ๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ด้วย พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๑๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๗/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น (PROMOTION OF SANGHA AFFAIRS ACCORDING TO SANGKHAHAWATTHU 4 IN SANGHA GOVERNMENTAL AREA OF KHON KAEN PROVINCE)" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุวิจิริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

(ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ)
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
๒๗ ม.ค. ๖๖

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน
[illegible]
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น [illegible]
โทร. [illegible] โทรสาร [illegible]
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๓๕/๐๓๑๕

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น

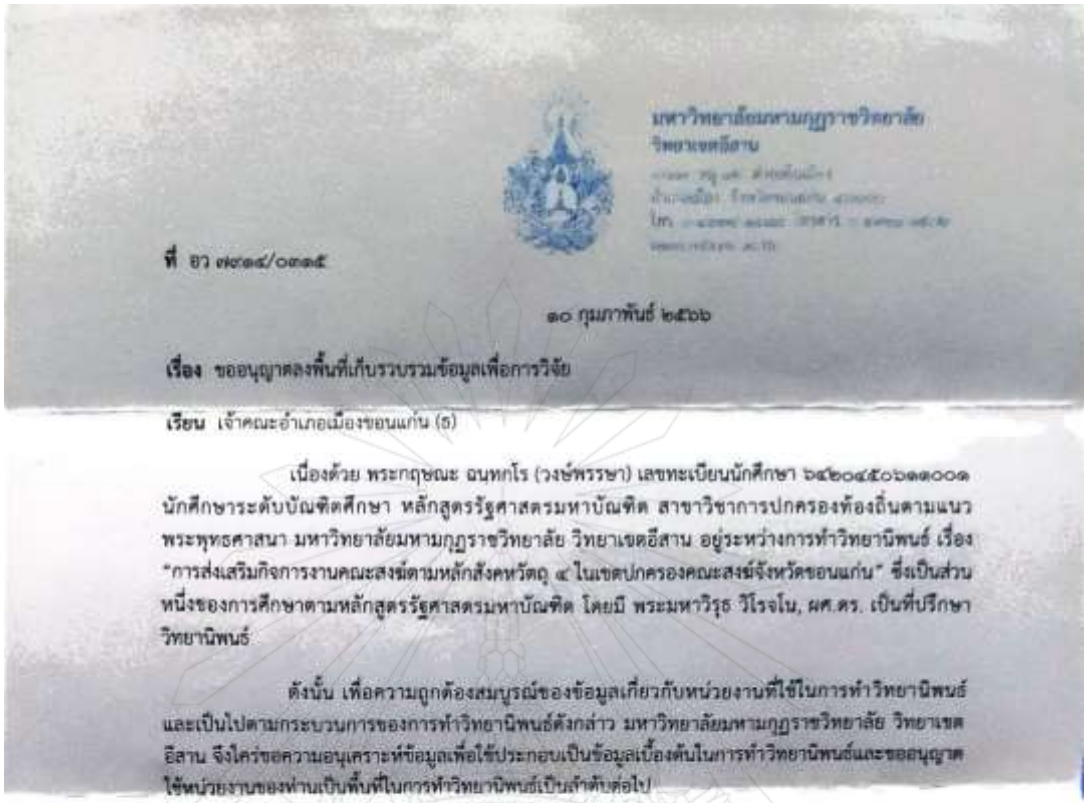
เนื่องด้วย พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๓๐๐๑ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และเป็นไปตามกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) ๐๙๓-๕๔๕๕๓๘๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

ที่ อว ๗๘๑๔/๐๓๑๕

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น (ธ)

เนื่องด้วย พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๓๐๐๑ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และเป็นไปตามกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา) ๐๙๓-๕๔๕๕๙๘๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๙ หมู่ ๓๓ บ้านในนที เมืองราชคูเหนือ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๒๔๙

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอหนองเรือ

เนื่องด้วย พระกฤษณะ ฉนฑกโร (วงษ์พรรษา) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๔๕๐๖๓๑๐๐๓ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์และเป็นไปตามกระบวนการของการทำสารนิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

สบการาบ
อนุญาต
พระมหาอิสกติ์ ชาตสุโล
เจ้าคณะอำเภอหนองเรือ(ชา)
๑๕ ก.พ. ๖๖

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระกฤษณะ ฉนฑกโร (วงษ์พรรษา) ๐๙๓-๕๔๕๕๙๔๓

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และศึกษาข้อเสนอแนะของการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกหัวข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้นและจะนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป ข้อมูลที่ท่านตอบไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)
นักศึกษาปริญญาโท
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. อายุ
   - ☐ 20 - 29 ปี
   - ☐ 30 - 39 ปี
   - ☐ 40 - 49 ปี
   - ☐ 50 – 59 ปี
   - ☐ 60 – 69 ปี
   - ☐ 70 ปีขึ้นไป
2. พรรษา
   - ☐ 1 – 10 พรรษา
   - ☐ 11 – 20 พรรษา
   - ☐ 21 – 30 พรรษา
   - ☐ 31 – 40 พรรษา
   - ☐ 41 พรรษา ขึ้นไป
4. ระดับการศึกษานักธรรม
   - ☐ ชั้นตรี
   - ☐ ชั้นโท
   - ☐ ชั้นเอก
5. ระดับการศึกษาสายสามัญ
   - ☐ ระดับประถมศึกษา
   - ☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
   - ☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
   - ☐ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความเห็นของท่านโดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 เท่ากับ มีส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ มากที่สุด

4 เท่ากับ มีส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ มาก

3 เท่ากับ มีส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ ในระดับ ปานกลาง

2 เท่ากับ มีส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ น้อย

1 เท่ากับ มีส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ น้อยที่สุด

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการปกครอง					
1.1 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่น ทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด					
1.2 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด					
1.3 คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด					
1.4 คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลายสม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด					
1.5 คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด					
2. ด้านการศาสนศึกษา					
2.1 คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นเพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด					
2.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด					
2.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์ มากน้อยเพียงใด					

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.4 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนาให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด					
2.5 คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด					
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์					
3.1 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด					
3.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด					
3.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด					
3.4 คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด					
3.5 คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด					
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
4.1 คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา และมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด					

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4.2 คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด					
4.3 คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด					
4.4 คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด					
4.5 คณะสงฆ์มีการรณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด					
5. ด้านสาธารณูปการ					
5.1 คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด					
5.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด					
5.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด					
5.4 คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด					
5.5 คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด					

การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์					
6.1 คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด					
6.2 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนา ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด					
6.3 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนาให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง					
6.4 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด					
6.5 คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด					

ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น อย่างไร

1. ด้านการปกครอง

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการศาสนศึกษา

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

.....

.....

.....

.....

5. ด้านสาธารณูปการ

.....

.....

.....

.....

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

.....

.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)
นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก จ
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม และการคำนวนหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตารางแสดงผลการประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)
เรื่อง การส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
1. ด้านการปกครอง						
1.1 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่น ทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.2 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งสภาสงฆ์ที่มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.3 คณะสงฆ์มีกระจายอำนาจทางการปกครองให้ภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.4 คณะสงฆ์มีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่ชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมืองมีความเสมอต้นเสมอปลายสม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.5 คณะสงฆ์มีการพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. . ด้านการศาสนศึกษา						

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
2.1 คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุ สามเณร มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่น เพื่อบูรณาการ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนโดยมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) การประชุมในสถานที่ต่าง ๆ มีการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาการบริหารจัดการในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมหาวิทยาลัยสงฆ์ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.4 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.5 คณะสงฆ์มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกในการสร้างศาสนทายาทมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์						
3.1 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
3.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นให้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.4 คณะสงฆ์มีการพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.5 คณะสงฆ์มีการศึกษาสงเคราะห์ พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างระบบในการทำงานให้เป็นเอกภาพมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา						
4.1 คณะสงฆ์มีการกำหนดเป้าหมาย หรือจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนาและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นอย่างเป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.2 คณะสงฆ์มีการจัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.3 คณะสงฆ์มีการเสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและเผยแผ่พระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.4 คณะสงฆ์มีการเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพัฒนางานและส่วนงาน เพื่อการดูแลบุคลากรให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการเผยแผ่มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
4.5 คณะสงฆ์มีการรณรงค์ จัดกิจกรรมสนับสนุน สร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ได้ต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
5. ด้านสาธารณูปการ						
5.1 คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร ด้านจัดการ ศาสนสมบัติของวัดและมีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
5.2 คณะสงฆ์มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้และความสามารถมีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุมในสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการสาธารณูปการมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
5.3 คณะสงฆ์มีการพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่นและพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
5.4 คณะสงฆ์มีการเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ ไม่ถือตัว (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิ์ของวัด ให้เป็นระบบมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
5.5 คณะสงฆ์มีการทำนุบำรุงศาสนสถานส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์พุทธศิลปกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์						
6.1 คณะสงฆ์มีการจัดให้มีสถาบันทางการเงิน มีการให้ (ทาน) เป็นลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้เพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
6.2 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนา ให้มีการเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะ (ปิยวาจา) ในการประชุม และสถานที่ต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
6.3 คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) แก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชนมากน้อยเพียง	3	0	0	3	1	
6.4 คณะสงฆ์มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณะสงเคราะห์ ให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย สม่ำเสมอ (สมานัตตตา) ในสถานที่ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
6.5 คณะสงฆ์มีการสร้างระบบกลไก เพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดและประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด	3	0	0	3	1	
ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น อย่างไร						
1. ด้านการปกครอง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการศาสนศึกษา	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3	0	0	3	1	ใช้ได้
5. ด้านสาธารณูปการ	3	0	0	3	1	ใช้ได้
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ผลการหาค่า สัมประสิทธิ์อัลฟ่า

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.891	34

อายุ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20-29ปี	66	20.69	20.69	20.69
	30-39ปี	89	27.90	27.90	48.59
	40-49ปี	69	21.63	21.63	70.22
	50-59ปี	54	16.93	16.93	87.15
	60-69ปี	38	11.91	11.91	99.06
	70ปีขึ้นไป	3	.94	.94	100.00
	Total	319	100.00	100.00	

พรรษา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-10พรรษา	177	55.49	55.49	55.49
	11-20พรรษา	78	24.45	24.45	79.94
	21-30พรรษา	54	16.93	16.93	96.87
	31-40พรรษา	7	2.19	2.19	99.06
	41พรรษา ขึ้นไป	3	.94	.94	100.00
	Total	319	100.00	100.00	

ระดับการศึกษานักธรรม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชั้นตรี	78	24.45	24.45	24.45
	ชั้นโท	103	32.29	32.29	56.74
	ชั้นเอก	138	43.26	43.26	100.00
	Total	319	100.00	100.00	

ระดับการศึกษาสายสามัญ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ระดับประถมศึกษา	53	16.61	16.61	16.61
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	121	37.93	37.93	54.55
	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	112	35.11	35.11	89.66
	ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	33	10.34	10.34	100.00
	Total	319	100.00	100.00	

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
ข้อ 1.1	319	3.86	.89
ข้อ 1.2	319	3.77	.88
ข้อ 1.3	319	3.67	.92
ข้อ 1.4	319	3.64	.93
ข้อ 1.5	319	3.60	.95
ข้อ 2.1	319	3.64	.94
ข้อ 2.2	319	3.60	.94
ข้อ 2.3	319	3.61	1.00
ข้อ 2.4	319	3.60	.98
ข้อ 2.5	319	3.55	.91
ข้อ 3.1	319	3.49	.97
ข้อ 3.2	319	3.42	.97
ข้อ 3.3	319	3.49	.97
ข้อ 3.4	319	3.45	.94
ข้อ 3.5	319	3.53	.94
ข้อ 4.1	319	3.64	.95
ข้อ 4.2	319	3.63	1.00
ข้อ 4.3	319	3.54	.95
ข้อ 4.4	319	3.50	.95
ข้อ 4.5	319	3.45	.97
ข้อ 5.1	319	3.45	.99
ข้อ 5.2	319	3.45	.97
ข้อ 5.3	319	3.46	.98
ข้อ 5.4	319	3.46	.96
ข้อ 5.5	319	3.47	.97
ข้อ 6.1	319	3.56	.98
ข้อ 6.2	319	3.66	1.02

ข้อ 6.3	319	3.63	.98
ข้อ 6.4	319	3.54	1.03
ข้อ 6.5	319	3.50	.99
A	319	3.71	.83
B	319	3.60	.82
C	319	3.48	.85
D	319	3.55	.86
E	319	3.46	.87
F	319	3.58	.88
ABCDEF	319	3.56	.75
Valid N (listwise)	319		

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : พระกฤษณะ ฉนฺทกโร (วงษ์พรรษา)

วัน/เดือน/ปีเกิด : 19 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2527

ที่อยู่ปัจจุบัน : 226 หมู่ที่ 2 วัดป่าฟ้าระงึม ตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น 40110

ประวัติการศึกษา :

พ.ศ. 2540 จบชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสุริยาอุทัย ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2543 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิมายวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2547 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิมายวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ.2564 จบปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัติการทำงาน :

ปัจจุบัน นักศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน